

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

EĞİTİM FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE-TANZANYA
İLİŞKİLERİNE ETKİSİ (1980-2024)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep KAPLAN

İstanbul
Eylül-2025

T.C.

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI
TARİH VE MEDENİYET ARAŞTIRMALARI BİLİM DALI

EĞİTİM FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE-TANZANYA
İLİŞKİLERİNE ETKİSİ (1980-2024)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Recep KAPLAN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet Ali BOLAT

İstanbul
Eylül-2025

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Anabilim Dalı,
Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak
kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet Ali BOLAT (Islak İmza)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Ali DEMİREL (Islak İmza)

Üye Doç. Dr. Enver Emre ÖCAL (Islak İmza)

Islak İmza

Prof. Dr. Erhan İÇENER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “EĞİTİM FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE-TANZANYA İLİŞKİLERİNE ETKİSİ (1980-2024)” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Recep KAPLAN

ÖN SÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOLAT'a, teşekkür ederim.

Recep KAPLAN
İstanbul-2025

ÖZET

EĞİTİM FAALİYETLERİNİN TÜRKİYE-TANZANYA İLİŞKİLERİNE ETKİSİ (1980-2024)

Recep KAPLAN

Yüksek Lisans, Tarih ve Medeniyet Araştırmaları

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet Ali BOLAT

Eylül, 2025-87 Sayfa

Doğu Afrika Ülkesi Tanzania Birleşik Cumhuriyeti, kıtada genç nüfusa sahip ve eğitime yatırım yapan ülkeler arasındadır. Türkiye ile ilk diplomatik temaslarına 1979 yılında başlamıştır. İki ülkenin dış politika farkları nedeniyle temasları kısa süreli olmuş, 1985 yılında Türkiye ile diplomatik ilişkiler kopmuştur. Bu çalışmada iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin başlamasının, Türkiye'nin eğitim yatırımları neticesinde olduğu tartışılmıştır. 2005 yılını Afrika Yılı ilan eden Türkiye, kıtaya yatırımlarına "Kazan, Kazan" ilkesiyle yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu bağlamda, Türkiye, Tanzania Birleşik Cumhuriyeti ile temaslarına, 2009 yılında Türkiye Cumhuriyeti Darüsselam Büyükelçiliği'ni yeniden faaliyete geçirerek başlamıştır. 2010 yılından itibaren Türkiye'nin Tanzania ve Zanzibar'daki eğitim yatırımları neticesinde diplomatik ilişkilerin artarak devam ettiği tespit edilmiştir. Çalışmada, Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Türk menşeli sivil toplum kuruluşlarının ülkedeki eğitim faaliyetleri ve yatırımları değerlendirilmiştir. Türkiye'nin eğitim yatırımları neticesinde, Türk üniversitelerinde eğitim alan Tanzanyalı öğrenci sayılarının arttığı grafiklerle ortaya konmuştur. Türkiye'deki üniversitelerden mezun olan öğrencilerin, iki ülke arasındaki diplomatik, ekonomik, sosyal ve kültürel bağların geliştirilmesine katkı sağladığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Tanzania, Eğitim, Türkiye

ABSTRACT

THE IMPACT OF EDUCATIONAL ACTIVITIES ON TÜRKİYE-TANZANIA RELATIONS (1980-2024)

Recep KAPLAN

Master, History and Civilisation Studies

Thesis Advisor: Asst. Prof.Dr. Mehmet Ali BOLAT

Sep, 2025-87 Pages

The East African Country of the United Republic of Tanzania is among the countries with a young population on the continent and investing in education. It started its first diplomatic contacts with Turkey in 1979. Due to the foreign policy differences of the two countries, their contacts were short-lived, and diplomatic relations with Turkey were severed in 1985. In this study, it was discussed that the beginning of diplomatic relations between the two countries was the result of Turkey's educational investments. Declaring 2005 as the Year of Africa, Turkey has added a new dimension to its investments in the continent with the principle of "Win, Win". In this context, Turkey started its contacts with the United Republic of Tanzania in 2009 by reactivating the Embassy of the Republic of Turkey in Dar es Salaam. Since 2010, it has been determined that diplomatic relations have continued to increase as a result of Turkey's educational investments in Tanzania and Zanzibar. In the study, the educational activities and investment of the Turkish Cooperation and Coordination Agency, Turkish Maarif Foundation, Yunus Emre Institute, Presidency for Turks and Related Communities, Turkiye Diyanet Foundation and non-governmental organizations of Turkish origin in the country were evaluated. As a result of Turkey's educational investments, the number of Tanzanian students studying in Turkish universities has increased. It has been evaluated that students who graduated from universities in Turkey have contributed to the development of diplomatic, economic, social and cultural ties between the two countries.

Keywords: Africa, Tanzania, Education, Türkiye

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	5
1.2. Amaç.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sınırlılıklar	8

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE-TANZANYA İLİŞKİLERİ TARİHİ.....	10
2.1. Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti Tarihi	10
2.2. Tanzanya-Türkiye İlişkileri Tarihi.....	11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE-TANZANYA EĞİTİM İLİŞKİLERİ TARİHİ.....	20
3.1. TİKA'nın Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri	31

3.2. Türkiye Maarif Vakfı'nın Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri	35
3.3 Yunus Emre Enstitüsü'nün Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri	39
3.4. Türk Üniversiteleri ve Tanzanya Üniversiteleri Arasındaki İş Birlikleri	40
3.5. YTB'nin Eğitim Faaliyetleri ve Mezun Dernekleri.....	43
3.6. Türkiye Diyanet Vakfı Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri	49
3.7. Sivil Toplum Kuruluşları ve Katkıları	50
3.8. Yerel Basında Türk Kamu Kurumları ve Türk Sivil Toplum Kurumları	53
SONUÇ	56
KAYNAKÇA.....	61
EKLER.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	81

TABLULAR LİSTESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Tablo 3.1: Türkiye’de Yıllara göre Vakıf ve Devlet Üniversitelerindeki Tanzanyalı Öğrenci Sayıları.....	30
Tablo 3.2: Yıllara göre Tanzanyalı Kız Erkek Öğrenci Sayısı	31
Tablo 3.3: Yıllara göre Tanzanyalı Öğrencisi Olan Üniversite Sayısı	32

ŞEKİLLER LİSTESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Şekil 2.1: Afrika Siyasi Haritası.....	10
Şekil 2.2: Zanzibar ve Pemba Adaları.....	13
Şekil 2.3: Tanzanya Haritası.....	14

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt	: Aktaran
ATAKP	: Acil Tıp Kapasite Artırma Programı
BYP	: Bilişim Yönetimi Programı
CCM	: Chama Cha Mapinduzi
DEİK	: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
NATO	: North Atlantic Treaty Organizations
OECD	: Organizaton for Economic Co-Operation and Development
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SETTA	: Social Economic Tier of Turkish Alumni Foundation
TANU	: Tanganika Afrika Ulusal Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCU	: Tanzania Commision of Universities
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TMV	: Türkiye Maarif Vakfı
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
TR	: Türkiye
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UDEF	: Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
YÖS	: Yabancı Öğrenci Sınavı
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluğu
TİKA	: Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin Doğu Afrika sahillerinde Portekizlilerle mücadelesi neticesinde Doğu Afrika'yla temas kurduğu görülmüştür. Bu temas, hilafet eksenli olup, askeri destek noktasında coğrafi ve ekonomik imkânsızlıklar neticesinde yeteri kadar etkili olamamıştır. Özellikle II. Abdülhamid Dönemi'nde (1842-1918) Doğu Afrika'daki Müslüman topluluklarla temas kurulmaya çalışılmıştır. Ancak bu daha çok sembolik düzeyde kalmıştır. Bu süreç yirminci yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ve Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nin siyasi ilişkileri 1979'a dayanmaktadır. İki ülkenin dış politika farkları nedeniyle temasları kısa süreli olmuş ve 1985 yılında Türkiye ile diplomatik ilişkiler kopmuştur. 2005 yılının Türkiye tarafından "Afrika Yılı" ilan edilmesinden sonra iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler yeniden ivme kazanmıştır. Cumhuriyet Tarihi boyunca Sahraaltı Afrika'ya ilk ziyaretin 2011 yılında gerçekleştiği düşünülürse bunca yıl bölgeye yönelik bir dış politika stratejisi geliştirilmediği açıkça görülür.

Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, yirminci yüzyıl başlarında, Almanya sömürgesiydi. Doğu Afrika, İngiltere ve Almanya'nın hâkimiyet kurmaya çalıştığı bir bölgeydi. İngiltere, Doğu Afrika coğrafyasının büyük bir bölümünde Almanya'ya karşı üstünlük sağlamış ve bölgede tek güç konumuna gelmiştir. Zengin ticaret yolları üzerinde bulunması, baharat ticaretinin merkezi olması sebebiyle Tanzanya bu açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bölgede Arap unsurların Umman Kökenli ve Hint kökenli Müslümanların isyan süreçleri başlamış olsa da 1763 yılına kadar Tanzanya, İngiltere'ye bağlı kalmıştır. 1963 yılında İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrılmış ve 1964 yılında, Zanzibar ile birleşerek Birleşik Tanzanya Cumhuriyeti olarak kurulmuştur.

Sömürgeciliğe karşı politikalarıyla bilinen devlet başkanı Julius Nyrere¹, kuruluş aşamasında, kırsala yönelik ekonomi politikalarına, eğitim ve sağlık hizmetlerine yatırımlarını arttırmıştır. Sosyalist politikaların ağırlıkta olduğu Tanzanya, dış politikasını sömürgeciliğe karşı olarak ve “Afrika Afrikalılarıdır” çerçevesinden izlemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ve Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nin siyasi ilişkileri 1979'a dayanmaktadır. 1979'da açılan büyükelçilik bütçe kısıtlamaları nedeniyle 1984 yılında kapatılmıştır. İki ülkenin dış politika farkları nedeniyle temasları kısa süreli olmuş ve 1985 yılında Türkiye ile diplomatik ilişkiler kopmuştur. 2005 yılının Türkiye tarafından “Afrika Yılı” ilan edilmesinden sonra iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler yeniden ivme kazanmıştır.

Darüsselam'daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği 18 Mayıs 2009 tarihinde yeniden açılmıştır. 2009 yılına kadar diplomatik ilişkiler sağlanamamıştır. Türkiye ile ilişkiler ve ticari antlaşmalar yeterli düzeyde olmamıştır. 2011 yılında Tanzanya ve Türkiye arasında iş adamlarından oluşan bir konsey kurulmuş olsa da bunun siyasi ilişkilere etki edecek düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Diplomatik ilişkilerin arttığı 2015 sonrası döneme gelindiğinde ise Türkiye'ye İslam Kalkınma Bankası, YTB gibi burslarla gelen ve ülkelerine dönen öğrencilerin siyasi ilişkilere doğrudan etki ettiği görülmektedir.

Tanzanya, Afrika'nın doğu kıyısında, Türkiye için hem kıtadaki varlık açısından hem de küresel açıdan stratejik bir konuma sahiptir. Tanzanya'nın doğal kaynakları, ekonomik potansiyeli ve stratejik konumu, Türkiye'nin Afrika kıtasındaki varlığını güçlendirmek ve bölgesel iş birliğini artırmak için önemli bir fırsattır. Bu bağlamda Türkiye'nin Tanzanya'daki yatırımları ve kalkınma projeleri, ilişkilerin artmasına ve karşılıklı fayda sağlayan ortaklıkların oluşmasına katkıda bulunmuştur.

¹ Julius Nyerere (1922-1999), Siyasi filozof, devlet adamı; 1960'da Tanganika Başbakanı seçildi, Aralık 1961'de bağımsız Tanganika'nın Başbakanı oldu, 1962'de Tanganika Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı seçildi. 1964-1985 yılları arasında Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı oldu. Kevin Shillington, Afrika Tarihi, (İstanbul: İnkılap, 2012), 583.

Tanzanya-Türkiye ilişkilerinin önemi, sadece iki ülke ile sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bölgesel ve küresel düzeyde de etkili olmuştur. Ülkeler arasındaki ekonomik iş birliği, ticaret hacminin büyümesi ve ikili projelerin hayata geçirilmesi yoluyla daha da güçlenmiştir. Ayrıca, kültür ve eğitim alanlarında yapılan etkileşimler, siyasi ilişkilerin de artmasına katkı sağlamıştır. Her iki ülkenin de eğitim sistemlerinin geliştirilmesi ve uluslararası öğrenci hareketliliğinin artırılması için birlikte çalışma potansiyeline sahip olduğu görülmüştür.

Tanzanya ve Türkiye arasındaki eğitim faaliyetleri, akademik değişim programları, ortak araştırma projeleri ve eğitimde teknik iş birliği gibi alanlarda faaliyet imkânları bulunmaktadır. Bu faaliyetler, öğrenci ve akademisyenler arasındaki kültürel alışverişi teşvik ederken, aynı zamanda bilgi ve tecrübe paylaşımını da artırma potansiyeline sahip olmuştur.

Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler arasında ve kültürler arasında bilgi transferine aracılık ederek, mevcut bilgi birikiminin geliştirilmesini, yeni bilginin üretilmesini ve bilginin küresel anlamda kullanılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, uluslararası eğitim-öğretim; dini, ekonomik, siyasi ve kültürel boyutlarıyla yüzyıllardır insanlar, toplumlar ve ülkeler arasındaki ilişkileri derinlemesine etkilemiştir. Tanzanya'dan Türkiye'ye yönelen uluslararası öğrenci hareketliliği de bu açıdan önemlidir.

Kişilerin eğitim ve öğretim amacıyla yurtdışına çıkışı, eğitimin uluslararasılaşmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve uluslararası eğitim faaliyetlerinin yaygınlaşmasıyla özdeşleşmiştir. Bu süreç, geçmişte irşat ve misyonerlik faaliyetlerine dayansa da metodolojik olarak eğitimin uluslararası önem kazanması özellikle 18. yüzyılda belirgin bir şekilde başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan (1939-1945) sonra Birleşmiş Milletler (BM) liderliğinde eğitimin uluslararasılaşması, bu sürecin yasal çerçevesinin oluşturulması hız kazanmıştır. Bu dönemden itibaren, hem uluslararası örgütlerin, özellikle Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) hem de devletlerin yurtdışı eğitim faaliyetlerinde artış gözlemlenmiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinin öncülük ettiği bu süreçte, yükseköğretimin uluslararasılaşması ön planda olmuştur. Son yıllarda Türkiye sadece Tanzanya'dan değil farklı ülkelerden çok sayıda öğrenci çeken bir ülke konumuna yükselmiştir.

Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülke ekonomilerine katkı sağlayacak önemli bir ivme kazanmıştır. Milyar dolarları bulan gelir kaynağına sahip olmak için öğrenci havuzundan pay alma yarışı, ülkeler arasındaki rekabeti artırmıştır.² Bu trend, ülkelerin yükseköğretime kayıtlı öğrenci sayısının içinde uluslararası öğrenci oranlarının artmasına da neden olmuştur.³ Amerika Birleşik Devletleri, uluslararası öğrenci gelir kaynağından önemli bir oranda gelir sağlamış tüm yükseköğretim öğrencilerinin %16'sını uluslararası öğrenciler oluşturmuştur. Birleşik Krallık'ta bu oran %13 iken, Almanya'da uluslararası öğrencilerin tüm yükseköğretim öğrencileri içindeki oranı %6'ya ulaşmıştır. OECD ülkelerinin uluslararası öğrenci sayısına ilişkin ortalaması %8'de kayıtlara geçmiştir. Türkiye'de durum 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla uluslararası öğrenci oranı yaklaşık %2 olarak gerçekleşmiştir.⁴

Tanzanya ve Türkiye arasındaki öğrenci hareketliliği önemli ölçüde artmıştır. Türkiye'nin sunduğu burs imkânları ve eğitim kalitesi, Tanzanyalı öğrencilerin Türkiye'de eğitim almalarını teşvik etmiştir.⁵ İki ülke arasında eğitim yatırımları, diplomatik ve ekonomik ilişkilerin artmasına neden olmuştur. Nitekim 2000'li yıllarda Türkiye'de eğitim gören Tanzanyalı öğrencilerin, ülkelerine döndüklerinde yapmış olduğu yatırımlar bunun bir göstergesidir.⁶ Türk iş adamlarının ekonomik yatırımlarının koordinasyonuna ve ekonomik teşviklerine en büyük katkıyı sağlayan Türkiye mezunlarıdır. Buna örnek olarak Zanzibar Takım Adaları Devlet Başkanı Dr.

² Gülşen Yılmaz, Nezahat Güçlü. “Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Görünümü”, *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, C.11, S 1. (2021):245-256

³ Gülşen Yılmaz, “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Bağlamında Karşılaştırmalı Akademik Kariyer Süreci” (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018), 51.

⁴ Yılmaz, a.g.e, 51.

⁵ Mustafa Uzun, “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”, <https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf>, [15.07.2025]

⁶ Mustafa Uzun, “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”, <https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf>, [15.07.2025]

Hussein Ali Mwinyi ((1966-günümüz) iktidara geldikten sonra Zanzibar Adası'nda ve Tanzanya'da artan Türk yatırımcıları gösterilebilir.⁷ Vergi ve vize muafiyet noktalarında gerekli kolaylığı sağlayan Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, Türk yatırımcıların en büyük yatırım bölgelerinden biri olmuştur.

Neticede iki ülke arasında vasat olan siyasi ve diplomatik ilişkiler, yıllar içerisinde eğitim yatırımları neticesinde artmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin son yıllarda yapmış olduğu eğitim yatırımları, Tanzanya ve Zanzibar'da artış göstermiş buna paralel olarak siyasi ilişkiler hız kazanmıştır. "Kazan Kazan" politikasının olumlu karşılık bulduğu bölgede Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, Türkiye ile ilişkilerini geliştirerek devam etmiştir.

1.1. Problem

Yirminci yüzyılda Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişkiler sınırlıdır. Tanzanya'nın siyasi birliğini sağladığı süreçte (1964) ve bölgedeki Afrika Sosyalizmi politikaları neticesinde, Batı ve Batı eksenli ülke ve oluşumlara karşı sınırlı diplomatik ilişki kurulmuştur. Her ne kadar Tanzanya ile doğrudan diplomatik ilişkiler son dönemde anlam kazansa da Osmanlı Devleti'nin Doğu Afrika kıyılarında kurduğu temaslar tarihsel olarak iki toplum arasında dini ve kültürel zemini önceden hazırlamıştır. Bu zemin Cumhuriyet Döneminde uzun süre askıda kalmış, Soğuk Savaş boyunca Türkiye'nin Batı eksenli dış politikası Afrika kıtasının genel olarak Türkiye'nin ilgi alanının dışında kalmasına yol açmıştır. Türkiye bu ülkeler tarafından Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) eksenli bir ülke olarak kabul edilmiştir. Bu durum 2000'li yıllardan sonra değişmiştir. Bu değişimdeki en önemli unsurların başında Türkiye'nin kıtadaki eğitim yatırımları gelmiştir. Türkiye'nin Afrika kıtasına olan yatırımları ve kıtadaki yükselen varlığı neticesinde, Tanzanya ile olan diplomatik ilişkileri artmıştır. Bu ilişkinin temelinde eğitim yatırımları ilk sırada yer almıştır. İki ülke arasındaki eğitim iş birliği imkânları neticesinde, diplomatik ilişkiler yeniden artmıştır. Çalışmada Tanzanya'daki Türk kamu kurum ve kuruluşlarının eğitim faaliyetlerinin etkilerine değinilmiştir.

⁷<https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiye-ile-tanzanya-yatirim-ve-ticareti-artirmaya-odaklandi/3184185>, [08.09.2025]

1.2. Amaç

Tanzanya-Türkiye ilişkileri üzerine yapılan araştırmanın amacı, Tanzanya ve Türkiye arasındaki eğitim faaliyetleri ve öğrenci hareketliliği bağlamında mevcut iş birliği düzeyini değerlendirmek, potansiyel alanları belirlemek ve gelecekteki iş birliği olanaklarını öne çıkarmaktır. Tanzanya ve Türkiye arasındaki ilişkiler siyasi ve ekonomik ilişkiler üzerine şekillenmiştir. Bu çalışmanın amacı, iki ülke arasındaki eğitim yatırımlarının artırılmasına yönelik katkı sağlamaktır. Eğitim alanındaki faaliyetler sadece kültürel yakınlaşmayı değil, aynı zamanda Türkiye'nin Afrika'daki yumuşak gücünün kurumsallaşmasını da mümkün kılmaktadır. Türkiye'nin bölgede ticari faaliyetlerinin aynı zamanda ekonomik varlığını sürdürebilmesinin en önemli etkenlerinden biri eğitimidir. Türkiye'nin eğitim iş birliği imkânlarını arttırmasına paralel olarak iki ülke arasında siyasi ilişkilerin ve ticari faaliyetlerin hacminin artacağı düşünülmektedir. Tezin amaçlarından biri de Türkiye'de eğitim almış öğrencilerin ülkelerine döndükten sonra bu iki ülke arasındaki iş birliğinin köprüsü olma potansiyelinden dolayı, eğitim yatırımlarının hangi mahiyette ve şartlar altında yürütülmesi gerektiği noktasında bir öneri sunmaktır. Tanzanya ve Türkiye arasındaki uluslararası öğrenci hareketliliği neticesinde, ikili diplomatik, siyasi ve ekonomik ilişkiler artmıştır. Tezin amacı Türkiye ile Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ilişkilerinde eğitimin iki ülke arasındaki ilişkilere etkilerini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin Afrika kıtasındaki varlığı Osmanlı dönemine (1299-1922) kadar uzansa da bu etkileşim yirminci yüzyıl boyunca oldukça sınırlı kalmıştır. Ancak yirmibirinci yüzyılın başından itibaren Türkiye'nin Afrika'ya yönelik dış politika yaklaşımı yeniden tanımlanmış ve kıtaya çok boyutlu iş birlikleri geliştirilmeye başlanmıştır. İki ülke arasındaki ilişkiler uzun süre siyasi ve ekonomik düzeyde sınırlı bir çerçevede sürdürülmüş; kültürel ve eğitim alanlarındaki etkileşim oldukça zayıf kalmıştır.

Literatür taraması, Tanzanya-Türkiye ilişkilerine dair mevcut akademik çalışmaların büyük ölçüde mühendislik, fen bilimleri ve siyaset bilimi gibi alanlara yoğunlaştığını göstermektedir. Eğitim yatırımları, öğrenci hareketliliği ve kültürel diplomasi konularında ise hem niceliksel hem de niteliksel anlamda sınırlı veri mevcuttur.

Türkiye'de yükseköğrenim gören Tanzanyalı öğrencilerin lisansüstü araştırmalarında genellikle İslami finans, hizmet sektörü ve yönetim bilimleri gibi konular öne çıkmakta ancak bu çalışmaların Tanzanya-Türkiye eğitim ilişkilerine yönelik katkısı oldukça dolaylı kalmaktadır.

Sivil toplum kuruluşlarının Tanzanya'daki faaliyetleri de büyük ölçüde ekonomi, sağlık ve sosyal hizmetler gibi alanlara odaklanmış; kırsal bölgelerde yapılan bu çalışmalar eğitim ve kültür boyutunu ikinci plana atmıştır. Dolayısıyla iki ülke arasındaki eğitim iş birliğinin güncel durumunun kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi literatürdeki bu boşluğun giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Son yıllarda ise Türkiye ile Tanzanya arasında eğitim ve kültür alanında dikkat çekici bir ivme yakalanmıştır. YTB, TMV, YEE gibi kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilen faaliyetler iki ülke arasındaki ilişkilerin hem insani hem de stratejik boyutuna katkı sağlamıştır. Türkiye'deki üniversitelerin Tanzanya'daki yükseköğretim kurumlarıyla imzaladığı iş birliği protokolleri ve öğrenci değişim programları da bu yaklaşmayı kurumsal bir mahiyete taşımıştır.

Bu gelişmelerin somut bir örneği olarak, 2024 yılında Tanzanya Cumhurbaşkanı Samia Suluhu Hassan'ın (1960-günümüz) Türkiye ziyareti sırasında iki ülke arasında eğitim alanında altı ayrı anlaşma imzalamış olmasıdır.⁸ Söz konusu anlaşmalar, yatırımların teşvikleri, arşiv, yükseköğretim faaliyetleri ve bursları alanlarında imzalanmıştır.⁹ Bu anlaşmalar eğitim diplomasisinin ikili ilişkilerdeki merkezî rolünü pekiştirmiştir. Bu bağlamda, eğitim yatırımlarının yalnızca kültürel etkileşimi değil aynı zamanda ekonomik ve diplomatik iş birliklerinin temelini oluşturduğu görülmüştür. Bu araştırma, Türkiye'nin Tanzanya'daki eğitim faaliyetlerinin mevcut durumunu ortaya koyarak, geleceğe dönük stratejik iş birliği modelleri geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

⁸ <https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/tanzania-is-one-of-our-most-important-partners-in-east-africa>, [12.08.2025]

⁹ <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiye-ile-tanzanya-arasinda-6-anlasma-imzalandi>, [12.08.2025]

1.4. Sınırlılıklar

Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti siyasal bağımsızlığı sonrasında, Pan Afrika¹⁰ ve Afrika Sosyalizmi politikalarını izlemiştir. Sömürgeciliğe karşı politikaları neticesinde, kıta dışı faaliyetlere mesafeli yaklaşmıştır. Devletin kurucusu Julius Nyerere öncülüğünde başlayan ve Afrika'nın kendi imkânlarıyla kalkınmasında Afrika Birliği söylemlerini vurgulayan bu politikalar¹¹ neticesinde, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, bölge ülkeleriyle iş birliği yoluna gitmiştir. Dolayısı ile kıta dışı ülkelerle teması en aza indirmiştir. Afrika Birliği'nin (2002) kurulmasına da öncülük etmiştir.

Tek parti (CCM)¹² öncülüğünde günümüze kadar devam eden bu politikalar neticesinde, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nde siyasi araştırma imkânları kısıtlıdır. Bu çalışmanın saha araştırması sürecinde tarafımızca çeşitli kişi ve kuruluşlara yapılan mülakat talepleri güvenlik ve izin gerekçeleriyle reddedilmiştir. Özellikle Orta yaş üstü insanlarla yapılması düşünülen bu mülakat taleplerine kişiler ve kurumlar yanıt vermemiştir. Zanzibar Devrimi (1964) neticesinde meydana gelen korku ikliminin halen güncel olduğuna şahitlik edilmiştir. Zanzibar Adası'nda başlayan ve Umman Sultanlığına (1856-1964) karşı başlatılan isyanlar neticesinde, bölgedeki Arap ve Hintli Müslümanlar ve Sultan taraftarları büyük bir baskı yaşamıştır. 12 Ocak 1964'te ilan edilen Zanzibar Devrim Hükümeti'nin mutlak itaat talep ettiği bu yeni dönemden kalan izler günümüzde de devam etmektedir.¹³

Zanzibar Devrimi ve sonrasında, halk eğitime ve tarıma yönlendirilmiş ve politika tek elden yürütülmüştür.¹⁴ Bu sınırlılıklar çerçevesinde, akademik ve siyasi tarih araştırma imkânları kısıtlıdır. Bu bağlamda, Türk kamu kuruluşlarının etkinlikleri, faaliyetleri,

¹⁰Afrika Birliğini ve Ortak Afrika Geleceğini Savunan İdeoloji. <https://www.britannica.com/topic/Pan-Africanism> [18.03.2025]

¹¹ <https://au.int/en/au-nutshell>, [14.08.2025]

¹² Chama Cha Mapinduzi. Tanzanya Devrim Partisi. (1977- günümüz)

¹³ The Afro-Shirazi Party Revolution 1964-1974. (Zanzibar: 1974), 8. (Zanzibar Afro-Şirazi Devrim Partisi Kitapçığı)

¹⁴<https://www.cihannuma.org/cihanname/cihanname-3-sayi/tanzanya%E2%80%99nin-bagimsizlik-mucadelesi-surecinde-musulman-liderlerin-katkilari/>, [17.08.2025]

yatırımları büyük oranda çalışmanın gövdesini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra ülkedeki Türkiye mezunlarının çalışmaları, faaliyetleri ve iki ülke arasındaki ilişkilere olan katkıları çerçevesinde tezin metni şekillenmiştir.

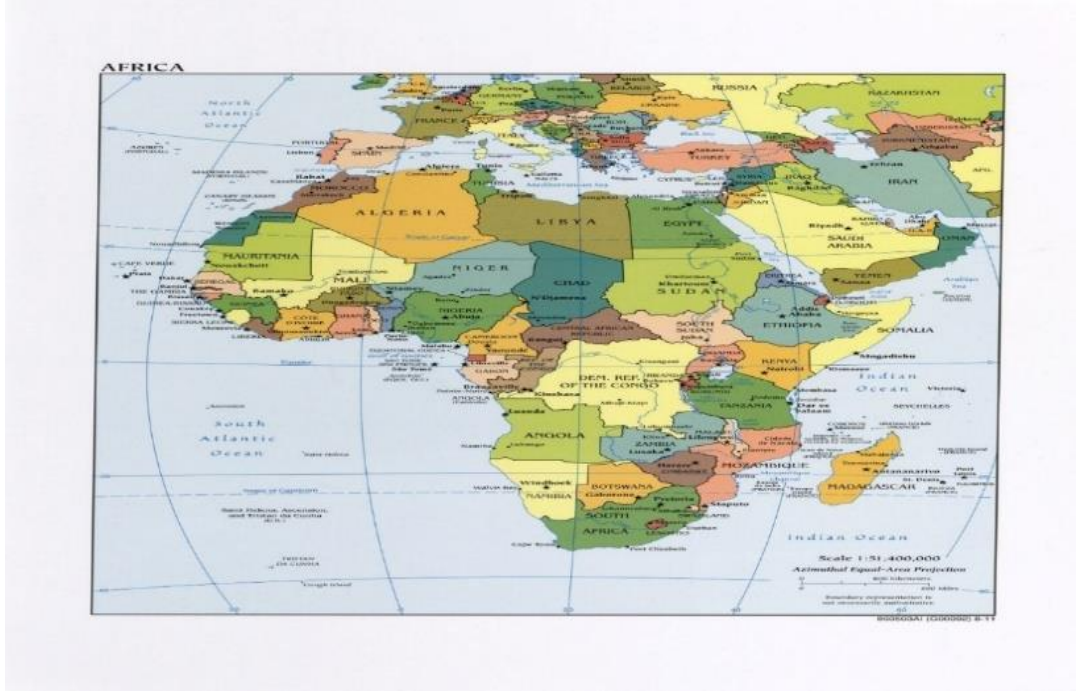

İKİNCİ BÖLÜM

TANZANYA-TÜRKİYE İLİŞKİLERİ TARİHİ

2.1. Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti Tarihi

Tanzanya, Doğu Afrika kıyısı boyunca uzanan Hint Okyanusu kıyısında konumlanmıştır. Resmi adı Tanzanya Birleşik Devleti'dir. Tanzanya 1964'te Tanganika ve Zanzibar'ın birleşmesi sonucu kurulmuştur. Nüfusun büyük çoğunluğu Bantu kökenlidir. Resmi dili Svahilice ve İngilizcedir. Ülkede İslamiyet, Hristiyanlık ve yerel dinler yaygındır. Tanzanya 30 idari bölge şeklinde idare edilmektedir. Yirmibeş Tanganika, üç bölge Zanzibar, iki bölge de Pemba adasındadır.¹⁵

Şekil 2.1: Afrika Siyasi Haritası¹⁶

¹⁵ Ahmet Kavas, Halil Kurt "Tanzanya", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), C39, 582-586

¹⁶ <https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

2021 yılına ait Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre, Tanzanya'nın nüfusu 66.617.606 olarak kaydedilmiştir. Ancak 2025 yılı itibarıyla nüfusun yaklaşık 70 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir.¹⁷ Tanzanya, Güney Afrika'nın güneyinde yer alan en kalabalık ülkedir. Tanzanya toplumu, farklı etnik ve dini aidiyetlerden oluşturmuştur. Hristiyanlık Tanzanya'da en yaygın din olarak tespit edilmiştir, ancak Müslüman ve yerel afrika dinlerine mensup azınlıklar da mevcuttur.

Ülkede 100'den fazla dil konuşulmaktadır. Bu durum Tanzanya'nın Doğu Afrika'daki dil açısından en çeşitli ülke olduğunu göstermektedir. Tanzanya, başkanlık sistemiyle yönetilen cumhuriyettir. Başkenti 1996'da Darüsselam'dan Dodoma'ya taşınmıştır. Ülkenin bağımsızlık tarihinden 1996 yılına kadar başkent olmuş Darüsselam, Tanzanya'nın en büyük şehri, ana limanı ve ticaret merkezidir. Halen Darüsselam, birçok yönetim binasına ve resmî kuruluşa ev sahipliği yapmaktadır. Tanzanya, tek parti devleti kabul edilir. Birleşik Tanzanya Cumhuriyeti'nin temellerini atan Demokratik Sosyalist Chama Cha Mapinduzi (Devrim Partisi) partisi tarafından yönetilmektedir.¹⁸

2.1. Tanzanya-Türkiye İlişkileri

Afrika birçok devletin hâkimiyet kurmak istediği bir kıtadır. 1400'lerden itibaren bölgeye gelen Portekizliler, İngilizler ve sonrasında Almanlar kıtadaki ekonomik ve siyasi haritayı şekillendirmiştir. Osmanlı Devleti'nin ondördüncü yüzyılda idari bölge olarak en geniş sınırları Etiyopya, Sudan, Somali, güneyde Mombasa olmuştur. Osmanlı Devleti'nin bu dönemde askeri ve siyasi etkisi daha çok Kuzey Afrika ile

¹⁷ Dünya Sağlık Örgütü, "Population, United Republic Tanzania" <https://data.who.int/countries/834>, (22.01.2025)

¹⁸Dışişleri Bakanlığı, "Tanzanya Ülke Künyesi", <https://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?c2dcfdcf-2800-44b9-9cbb-4cf2e52b5818>, [12.15.2024]

sınırlı kalmıştır.¹⁹ Osmanlı Devleti'nin halifelik misyonu 20. yüzyılın başlarına kadar Afrika Kıtası'nda karşılık bulmuştur.

Onaltıncı yüzyıldan sonra Piri Reis (1465-1554), Ali Reis (1498-1562) gibi Osmanlı denizcileri Doğu Afrika'da özellikle Zanzibar'la temasa geçmişlerdir. Piri Reis, Kitab-ı Bahriye'sinde Zengibar olarak belirttiği bölgeye yer vermiştir.²⁰ 16.yüzyıl'da Osmanlı Devleti, İslamiyet'in yayılmasıyla birlikte Afrika'daki Müslüman devletlerle ikili ilişkilerini arttırmış kıta içerisine doğru temaslarını arttırmıştır. Bu dönemde Osmanlı, Portekiz saldırılarına karşı kıyı güvenliğini sağlamıştır. Afrika ile Osmanlı Devleti'nin temaslarına din birliği katkı sağlamıştır. İslamiyet bu noktada bağlayıcı bir yapıya sahiptir. Müslüman Afrika Devletleri, Osmanlıyı ve padişahları halife olarak görmüş ilişkilerini bu yönde güçlendirmiştir.²¹

Doğu Afrika sahillerinin ticaret yolları üzerinde olmasından dolayı itibaren Farslılar, Hintliler, Araplar ve Yunanistan'dan önemli ticaret faaliyetlerde bulunmuştur.²² Müslümanlar Afrika'nın sahillerine yedinci yüzyılın ortalarından itibaren yerleşmiştir. Mogadişu, Süfale, Melindi, Mombasa, Brava ve Zengibar'da bulunmuş ve iç bölgeleriyle bağlarını güçlendirmiştir. 10. yüzyılın ikinci yarısında İran coğrafyasından gelen Müslüman topluluklar bölgenin İslamlaşmasına katkıda bulunmuştur. Bu durum Müslümanların yerel güç olmasının önünü açarken bölgede hâkim güç olmalarına imkân tanımıştır. Bölgeye gelen Müslüman ve yerliler arasında yapılan evliliklerden Svahili (sahilliler) ortaya çıkmıştır. Melezler özellikle oniki ve onbeşinci yüzyıllar arasında en parlak çağını yaşamıştır.²³

¹⁹ Cengiz Orhonlu "Habeş Eyaleti", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), C14, 363-367

²⁰<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/afrikanin-hint-okyanusundaki-renkli-adasi-zanzibar/2934015>, [20.08.2025]

²¹ Ahmet Kavas, "Tanzanya", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), C39, 582-586

²² Hatice Uğur, *Osmanlı Afrika'sında Bir Sultanlık Zengibar*. 1 bs. (İstanbul: Küre Yayınları 2025), 23

²³ "Tanzanya", <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-tanzanya/>, [18.02.2025]

Zanzibar and Pemba

Şekil 2.2: Zanzibar ve Pemba Adaları²⁴

İngiltere, Almanya ve Portekizlilerin ticari faaliyetlerini arttırmaya yönelik politikalarının en önemli merkezlerinden biri Doğu Afrika olmuştur. Doğu Afrika kıyısı boyunca Mogadişu, Mombasa, Zanzibar gibi ticaret merkezleriyle ilişkiler, bahsi geçen imparatorlukların bölgeye doğrudan müdahaleleri neticesinde değil daha çok ekonomik ve ticari faaliyetlerle sürmüştür. Bu devletler ticari faaliyetler neticesinde 1880'lerden itibaren bölgenin yönetimine talip olmuşlardır. Bu durum bölgede yaşanan toplumsal dönüşümünde başlangıçlı olmuştur. Sömürgeciliğe karşı

²⁴ <https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

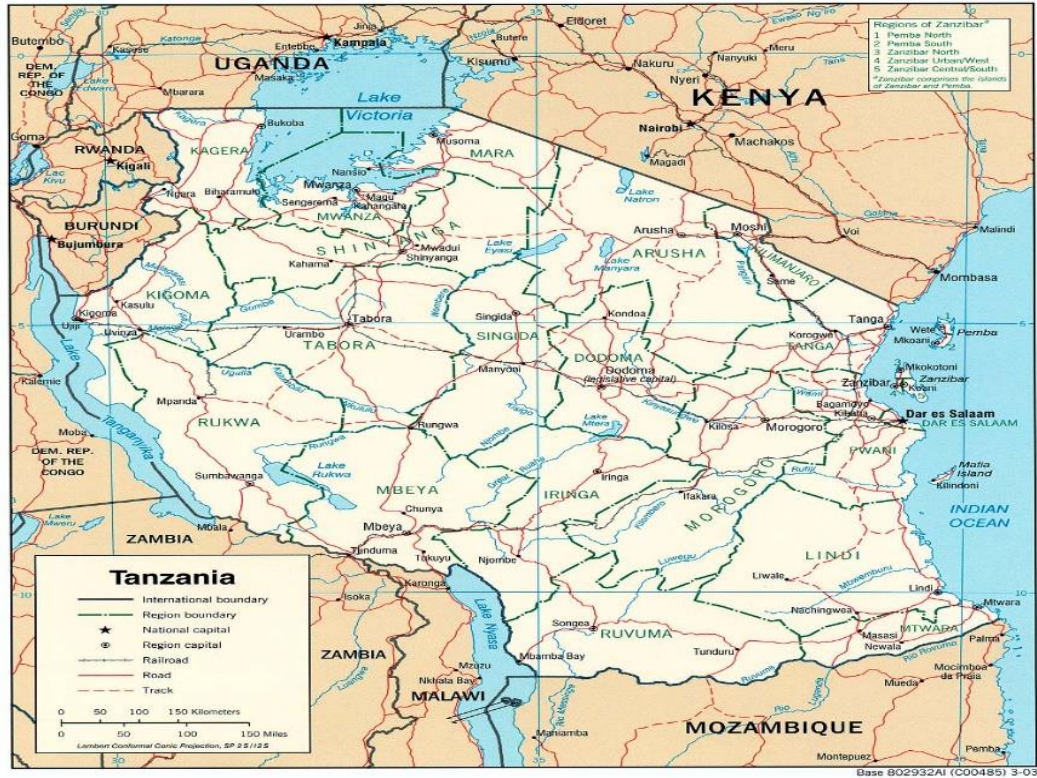
başlayan siyasi hareketler neticesinde, bölgedeki Afrika devletleri bağımsızlık mücadelesine girmiştir. Bu bağımsızlık mücadeleleri 1950’li yılların sonlarına kadar sürmüştür²⁵

İkinci Dünya savaşı (1939-1945) sırasında Afrika insanının sömürge imparatorlukları için savaşması kendi bağımsızlık mücadelelerine başlamak için zemin hazırlamıştır. Nitekim bu tarihten sonra Afrika’da bağımsızlık sesleri yükselmeye başlamıştır. Savaşta kazanan tarafta yer alan sömürge halkları kendi gücünün farkına varmıştır. Bu durum bağımsızlığa giden yolda bir dönüm noktası olmuştur.²⁶

²⁵ Fadime Gözde Çolak, “Kenya ve Tanzanya’da Devlet Kimliği İnşaasının Karşılaştırmalı Analizi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 15.

²⁶ Numan Hazar, *Küreselleşme Sürecinde Türkiye-Afrika İlişkileri*, 2 bs. (Ankara: Ussak, 2011), 45

Şekil 2.3: Tanzanya Haritası²⁷

Afrika Kıtası'nda yükselen ulusçuluk akımları neticesinde Afrikalı toplumlar bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Tanzanya bu dönemde, Umman Sultanlığı'nın hâkim olduğu Zengibar adalarıyla siyasi birlik mücadelesi içinde olmasından dolayı, kendi siyasal birliğini sağlamakla ilgilenmiştir. Tanzanya'nın siyasal birliğini sağlamasından sonra, İngiltere başta olmak üzere diğer devletlerle diplomatik ilişkiler kurmuştur.²⁸

1900'lerin ilk çeyreğinden itibaren dünyadaki ulusçuluk akımından Afrika Kıtası da etkilenmiştir. Sömürge devletlerine karşı yerel ayaklanmalar neticesinde birçok Afrika toplumu bağımsızlığını elde etmiştir. Türkiye bu süreçte kıtadan uzak bir politika

²⁷ <https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

²⁸ <https://www.cihannuma.org/cihanname/cihanname-3-sayi/tanzanya%E2%80%99nin-bagimsizlik-mucadelesi-surecinde-musulman-liderlerin-katkilari/>, [17.08.2025]

izlemiştir. Türkiye'nin kıtada 1994'lere kadar elçilik sayısı 15'tir. Tanzanya elçilik açılan ülkeler arasındadır. Türkiye, Tanzanya'da 1979-1985 arası ilişkiler kurmuşsa da ekonomik gerekçeler neticesinde Türkiye Büyükelçiliği 2009 yılına kadar kapalı kalmıştır. Dolayısıyla bu süreçte Tanzanya ile siyasi ve diplomatik ilişkiler yok denecek kadar azdır. 2010 yılından itibaren iki ülke arasındaki ilişkiler yeniden yapılanmıştır. Bu bağlamda Türkiye ve Tanzanya arasındaki diplomatik ilişkiler, karşılıklı ziyaretler, anlaşmalar ve iş birliği projeleriyle 2010 yılından sonra güçlenmiştir. Özellikle son yıllarda yapılan yüksek düzeyli ziyaretler, ticari anlaşmalar ve ortak projeler, iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da derinleşmesine katkı sağlamıştır. Türkiye'nin Tanzanya'daki yatırımları ve kalkınma projeleri, iki ülke arasındaki iş birliğinin somut bir göstergesi olarak öne çıkmıştır. Kültürel anlamda da Türkiye ve Tanzanya arasındaki ilişkiler, kültürel etkinlikler, sanat ve edebiyat alanındaki değişimlerle zenginleşmiştir. Her iki ülkenin kültürel mirası ve değerleri arasında yapılan kültürel etkileşimler, karşılıklı anlayışı artırmakta ve dostane ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlamıştır. Türkiye ve Tanzanya arasındaki ilişkiler, tarihsel, diplomatik, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla önemli bir yere sahiptir. İki ülke arasındaki iş birliği ve dayanışma, bölgesel ve uluslararası düzeyde barış, istikrar ve refahın artırılmasına yönelik önemli bir potansiyele sahiptir.²⁹

Türkiye ve Tanzanya arasındaki siyasi ilişkiler, iki ülkenin tarihsel süreçlerinden günümüze kadar çeşitli boyutlarda gelişmiş ve değişen dinamiklere sahip olmuştur. Türkiye'nin Afrika kıtasındaki varlığını güçlendirmeye yönelik politikaları, Tanzanya ile olan ilişkilerin artmasına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda, Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası konularda iş birliği yapma potansiyeline sahip olması, Tanzanya ile olan siyasi ilişkilerin olumlu bir şekilde ilerlemesine olanak tanımıştır.

²⁹ Ezgi Güner, “Ngoization of Islamic Education: the post-coup Turkish State and Sufi Orders in Africa South of the Sahara” *Religions*, 12, 1, (2021): <https://doi.org/10.3390/rel12010024>

2005 yılı Türkiye’de “Afrika Yılı” ilan edilmiştir. Bu dış politika stratejisine yönelik hazırlıklar yapılmıştır. Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 2005 yılı mart ayında Etiyopya ve Güney Afrika’ya yaptığı ziyaretler bir ilki teşkil etmiştir.³⁰

1979 yılında açılan, ancak bütçe kısıtlamaları nedeniyle 1985 yılında kapatılan Türkiye Cumhuriyeti Darüsselam Büyükelçiliği, 18 Mayıs 2009 tarihinde yeniden faaliyete geçmiş ve ikili ilişkiler büyük bir ivme kazanmıştır. Dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı Abdullah Gül (1950-günümüz), 22-23 Şubat 2009 tarihlerinde Tanzania’yı ziyaret etmiş, bu ziyaret iki ülke arasında Cumhurbaşkanı düzeyindeki ilk resmi ziyareti teşkil etmiştir. Dönemin Tanzania Cumhurbaşkanı Kikwete (1950-günümüz) ise 17-21 Şubat 2010 tarihlerinde Türkiye’yi ziyaret etmiştir. 11 yıl sonra yine Dönemin Zanzibar Cumhurbaşkanı Shein (1948-günümüz) ilk yurtdışı ziyaretini 28 Nisan-2 Mayıs 2021 tarihlerinde Türkiye’ye gerçekleştirmiştir. Buna mukabil Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, beraberinde Dışişleri Bakan Mevlüt Çavuşoğlu, dönemin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak ve dönemin Ekonomi Bakanı Nihat Zeybekçi ile birlikte 22-23 Ocak 2017 tarihlerinde Tanzania’yı ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında iki ülke arasında çeşitli alanlarda iş birliği geliştirmeyi hedefleyen toplam 10 antlaşma, protokol ve mutabakat muhtırası imzalanmıştır. Aynı yıl haziran ayında Tanzania’nın Ankara Büyükelçiliği faaliyete geçmiştir.³¹

Türkiye ve Tanzania arasındaki ekonomik ilişkiler önemli bir yere sahiptir. İki ülke arasındaki ticaret hacmi her geçen yıl artmakta olup, karşılıklı yatırımlar ve ortak projeler ekonomik iş birliğini güçlendirmiştir. Ayrıca, Türkiye’nin Tanzania’da gerçekleştirdiği kalkınma projeleri, ülkenin altyapısının güçlendirilmesine ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlamıştır.

İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2022 yılında yaklaşık 360 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bunun 318 milyon dolarını Türkiye’den Tanzania’ya ihracat

³⁰ Kemal Kaya, “Türkiye’nin Afrika Açılım Stratejisinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Rolü” (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. T.C. Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu Başkanlığı, 2014), 38

³¹ Dışişleri Bakanlığı, “Türkiye-Tanzanya Siyasi İlişkileri”, <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-tanzanya-siyasi-iliskileri.tr.mfa>, [12.01.2025]

oluşturmuştur. Bunların başında inşaat/taahhüt hizmetleri, demir-çelik ürünleri, taşıtlar ve tarım makineleri gelmiştir. Dış İlişkiler Ekonomi Kurulu Tanzanya ve Türkiye arasındaki iş birliği imkânlarını değerlendirmek amacıyla Tanzanya-Türkiye İş Konseyi'ni 2011 yılında kurmuştur.³²

Maden, enerji ve inşaat alanındaki faaliyetler neticesinde karşılıklı ilişkilerin seyri olumlu yönde ilerlemiştir. Tanzanya'daki Türk Müteahhitlerin ve inşaat firmalarının son yıllarda bölgenin altyapı ve demiryolları gibi birçok sektörde öncü olduğu bilinmektedir. Bir Türk firması olan Yapı Merkezi'nin, Tanzanya'daki demiryolu ağının yapımını üstlenmesi, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik kalkınma iş birliğinin örnek bir göstergesidir. Zanzibar adasındaki liman yapımı ve diğer altyapı hizmetlerinin yapımını da yine Türk firmaları üstlenmiştir.³³

Tanzanya'daki en önemli Türk yatırımlarından olan Demiryolu Projesi kapsamında, yaklaşık 5 Faz olan yapım aşamasının dördünü Türk menşeli Yapı Merkezi Firması almıştır. 2 Milyar dolar değerindeki bu proje, Doğu Afrika Demiryolu Hattının en önemli lokasyonlarından birine sahiptir. Yaklaşık 2000 Türk işçinin çalıştığı Yapı Merkezi Firmasının bölgedeki yatırımları devam etmektedir. Firma, Ekim 2024'te Doğu Afrika Demir Yolunun devamı niteliğinde olan Uganda fazını yaklaşık 3 milyar dolara üstlenmiştir. Bölgedeki Türk yatırımları bu gelişmelere paralel olarak diğer sektörlere de yansımıştır. Kültürden, ticarete, turizmden, eğitime birçok alanda istihdam oluşmakta ve Türkiye mezunları bu koordinasyonu sağlamıştır.³⁴

Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası konularda iş birliği yapma potansiyeline sahip olması, Tanzanya ile olan siyasi ilişkilerin olumlu bir şekilde ilerlemesine olanak tanımıştır. Türkiye ve Tanzanya arasındaki siyasi ilişkilerin güçlenmesi, sadece ikili ilişkiler açısından değil, aynı zamanda bölgesel ve küresel düzeyde de önemli bir rol

³² “Türkiye-Tanzanya İş Konseyi”, <https://www.deik.org.tr/turkiye-afrika-is-konseyleri-turkiye-tanzanya-is-konseyi?pm=28>, [29.12.2024]

³³ <https://www.deik.org.tr/basin-aciklamalari-turkiye-ve-tanzanya-is-dunyasi-ticaret-ile-yatirimda-yeni-hedefler-icin-istanbul-da-bulustu>, [21.07.2025]

³⁴ “Demiryolu Projeleri”, <https://yapimerkezi.com.tr/Projeler/Devam-Eden-Projeler>, [18.07.2024]

oynamıştır. Ülkeler arasındaki iş birliği, bölgesel sorunlara karşı ortak çözümler bulma konusunda da önemli bir potansiyele sahiptir. Türkiye'nin bölgedeki barışı ve istikrarı destekleme çabaları, Tanzanya ile olan ilişkilerin daha da güçlenmesine imkân sağlamıştır. Türkiye ve Tanzanya arasındaki siyasi ilişkilerin geleceği, karşılıklı iş birliği temelinde şekillenmiştir. Türkiye'nin Afrika kıtasındaki varlığını güçlendirmeye yönelik politikaları, Tanzanya ile olan ilişkilerin derinleşmesine katkı sağlamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TANZANYA-TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİ TARİHİ

3.1.Tanzanya-Türkiye Eğitim İlişkileri Tarihi

Diplomatik ve siyasi ilişkiler Afrika ile eğitim ve kültürel anlamdaki ilişkileri artırmıştır. Karşılıklı iş birliği ve protokoller neticesinde Tanzanya'nın eğitim sistemine katkı sağlamak amacıyla politikalar geliştirilmiştir. Bu politikaların en somut örneklerinden biri Ankara Üniversitesi tarafından faaliyete geçen Afrika Araştırma ve Uygulama Merkezi'dir.³⁵

Tanzanya'da eğitim sistemi, çeşitli araştırmalar ve çalışmalarla değerlendirilmekte ve geliştirilmiştir. Afrika Araştırmaları Merkezi (AFAM) tarafından Tanzanya'daki eğitim kalitesine ve akademik çalışmalara katkı sağlamıştır. Üniversiteler ile yapılan karşılıklı değişim programları günümüzde artarak devam etmiştir.³⁶ Bu tür çalışmalar, eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve sistemi iyileştirmek için stratejiler geliştirmek adına önemli veriler sağlamıştır. Tanzanya'nın eğitim sistemi, akademik yatırımlar ve çalışmalarla sürekli olarak geliştirilmiştir. Ankara Üniversitesi tarafından yapılan bu yatırımlar, Tanzanya'nın eğitim politikalarının etkinliğini artırmak, eğitim kalitesini yükseltmek ve öğrencilerin başarısını desteklemek için önemli bir kaynak oluşturmuştur. Özellikle üniversitelerin kalkınması ve eğitim kalitesinin artması açısından büyük öneme sahiptir.

Türkiye'deki üniversiteler ve eğitim kurumları arasında, sürdürülebilir ilişki ve yatırımların devamı önemlidir. Tanzanya'daki eğitim kurumlarının ihtiyaçlarının doğru tespiti, beraberinde teşvikleri getirmiştir. Türkiye'deki üniversitelerin, Tanzanya'daki üniversitelerle iş birliği neticesinde, birçok üniversite değişim

³⁵ <https://acaum.ankara.edu.tr/hakkimizda/bbbbb/>, [19.08.2025]

³⁶ “Ankara Üniversitesinden Tanzanya Cumhurbaşkanı Hassan’a Fahri Doktora”, <https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesinden-tanzanya-cumhurbaskani-hassana-fahri-doktora>, [21.09.2024]

programları ile bölgede varlığını arttırmıştır. Yapılan yabancı öğrenci sınavları neticesinde, Anadolu'daki birçok üniversiteye Tanzanyalı öğrenci başvuru yapmıştır. Başta Ankara Üniversitesinin ülkeye yapmış olduğu ziyaretler ve akademik iş birlikleri, ülkedeki üniversitelerin ihtiyaç duyduğu alanlarda eğitim yatırımlarını artmasına katkı sağlamıştır. Bu katkıların en önemlisini Tanzania Cumhurbaşkanı'nın Türkiye ziyareti kapsamında yapılan akademik eğitim ve iş birliği protokollerinin imzalanması göstermiştir.

İki ülke ilişkileri açısından uluslararası öğrencilik konusu önemli bir boyuta ulaşmıştır, Tanzania ve Türkiye arasındaki bu ilişkinin en temelinde her ne kadar Tanzania devlet bursları, İslam Kalkınma Bankası Bursları ve YTB bursları olsa da 2015'ten itibaren bu misyonu Türkiye Maarif Vakfı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Türk Sivil Toplum Kuruluşları üstlenmiştir.³⁷ Uluslararası öğrenci hareketliliğinden elde edilen gelirden bu minvalde azalma olduğu görülmüştür. Burslu okuma taleplerinin artmış olması uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmesinde tam burslu okumakla eş değer tutulmuştur. Vakıf üniversitelerinde okumak isteyen öğrenciler için her ne kadar bir ekonomik bir kaygı olmasa da düşük gelirli ailelere mensup öğrencilerin beklentisi tam burslu okumak şeklinde olmuştur.³⁸ Bu durum Türkiye'nin ücretsiz eğitim veriyormuş izlenimine sebebiyet vermiştir. Tanzania'da öğrencilerin ilk sorduğu soru, burs oranlarının miktarı olmuştur. Uluslararası öğrenci ekonomisinden yüksek oranda pay alma imkânı Genelde Afrika özelde ise Tanzanyalı öğrencilerin burslu okuma talepleri neticesinde yeterli seviyeye ulaşmamıştır.

Tanzania'da 2017 yılından itibaren uluslararası öğrenci bağlamında en önemli katkıyı sağlayan kurumlar arasında Türkiye Maarif Vakfı gelmektedir. Türk Üniversiteleriyle yapmış iş birlikleri neticesinde, Türkiye'de üniversite tercih öğrencilerin sayısında artış yaşanmıştır. Türkiye Maarif Vakfı bünyesinde faaliyet gösteren Maarif Ajansı, Tanzania ve Zanzibar'da yapmış olduğu Üniversite Fuarları neticesinde binlerce öğrencinin Türk üniversiteleriyle tanışmasına imkân sağlamıştır. Vakıf ve devlet

³⁷ <https://www.yenisozhaber.com/yazarlar/turkiye-ile-tanzanya-arasindaki-egitim-iliskileri-devlet-kurumlari-sivil-toplum-ve-egitim-diplomasis/>, [21.08.2025]

³⁸ <https://www.yenisozhaber.com/yazarlar/turkiye-ile-tanzanya-arasindaki-egitim-iliskileri-devlet-kurumlari-sivil-toplum-ve-egitim-diplomasis/>, [21.08.2025]

üniversitelerinin sunmuş olduğu burs imkanları, Türk Üniversitelerini Tanzanya’da tercih edilmesini sağlamıştır. Türkiye uluslararası öğrenci sektöründe Tanzanya’da, Çin’le rekabet etmektedir. Türkiye’nin eğitim yatırımlarının ve burs imkanlarının arttırması, son on yılda Tanzanya’da olmak üzere uluslararası öğrenci gelirinden daha fazla pay elde etmesini sağlamıştır.

Uluslararasılaşmanın bir parçası olan uluslararası öğrenci hareketliliği, özellikle son yıllarda yükseköğretimin artan uluslararası karakteriyle birlikte daha da artmıştır. Bu durum, ülkeler arasında uluslararası öğrenci çekme konusunda artan rekabeti beraberinde getirmiştir. Son on yılda Türkiye’de, Afrikalı üniversite öğrencilerinin sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Bu artışın temel sebeplerinden biri, Türkiye’nin Afrika’da izlediği yumuşak güç politikasının bir parçası olarak Afrikalı öğrencilere verdiği devlet burslarıdır. 2022 verilerine göre Türkiye’de 260.000 uluslararası öğrenci bulunmaktadır ve bunların 61.000’i Afrikalıdır. Mısır ve Nijerya, Afrikalı öğrenciler arasında en fazla temsil edilen ülkelerdir.³⁹

Türkiye’de uluslararası öğrenci hareketliliğiyle ilgili güncel politikalar 1982 yılında başlamıştır.⁴⁰ Ardından 1992 yılında başlatılan "Büyük Öğrenci Projesi" ile gelişmiştir. Bu projenin sistematik politikalarının takibi sonucunda, 2000’li yıllarda önemli bir hız kazanılmış ve uluslararası öğrencilerin koordinasyonunu sağlamak amacıyla YTB kurulmuştur.⁴¹

Mezunların gittikleri ülkelerdeki ekonomiye katkıları günden güne artmıştır. İstihdam imkânlarının yetersiz olması bu öğrencilerin farklı iş kollarına yönelmelerine neden olmuştur. Kendi mesleklerini icra edemeyen ve ilgili alanlarında çalışma imkânı bulamayan bu mezunların karşılaştığı en önemli sorunların başında gerekli yasal düzenlemelerin kısıtlılığı olmuştur. Türkiye’de uluslararası öğrencilerin çalışma

³⁹ Mehmet Ali Bolat, “Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Politikası: Durum Tespiti ve Öneriler”, *Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler*, (2017): 8-19.

⁴⁰ Mehmet Ali Bolat, “Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Politikası: Durum Tespiti ve Öneriler”, *Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler*, (2017): 8-19.

⁴¹ Türkiye Gençlik STK’ları Platformu, “*Sivil Toplum Kuluşları İçin Bir Rehber, Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*”, (2021): 22.

koşullarına dair yasal mevzuat henüz yeterli seviyeye ulaşmamış ve emek piyasasında çalışan bu öğrencilere ilişkin resmi bir kayıt bulunmamaktadır.⁴² Emrullah Tekin tarafından gerçekleştirilen, İstanbul iliyle sınırlı olan bir alan araştırmasında, uluslararası öğrencilerin genellikle hizmetler sektöründe çalıştıkları, sanayi sektöründe vasıf gerektirmeyen işlerde ya da beyaz yakalı pozisyonlarda çalıştıkları, tarım sektöründe ise çalışan uluslararası öğrenci bulunmadığı belirtilmiştir. Hizmetler sektöründe daha yüksek oranda çalışanın olması, uluslararası öğrencilerin genellikle esnek çalışma biçimlerinde yer aldığını göstermiştir. Öğrenciler, çalışma şartlarını avantajlı hale getirerek aynı anda birden fazla işte çalışabilmiştir. Farklı sektörlerde çalışan öğrenciler arasında fuarlarda görev alanlar, dersanelerde veya özel ders verenler, konsolosluklarda çalışanlar, Türkçe dersi verenler, tercümanlık yapanlar gibi çeşitli alanlarda faaliyet gösterenler bulunmaktadır. Araştırmada belirtildiği gibi, öğrencilerin büyük çoğunluğunun kayıt dışı emek piyasasında yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin Türkiye’de çalışma izni almak konusunda pek istekli olmadığı da ortaya çıkan bir başka sonuçtur.⁴³ Öte yandan son dönemde çalışma izni alarak istihdama katılan ve Türk ekonomisine katkı sunan uluslararası öğrenci sayısı artmıştır.⁴⁴ Türkiye’deki uluslararası öğrenci mezunlarının mezun olduktan sonra ülkeleriyle olan bağlantılarının güçlendirilmesi adına Türkiye’de yasal çerçevede iş yapma imkânlarının artırılması önem arz etmiştir. Bu imkânlar neticesinde öğrencilerin kendi ülkelerine ve Türkiye’ye ekonomik katkı sağlaması, kültürel aktarımları iki ülke arasındaki iş konseylerinin oluşmasına katkı sağlamıştır. Tanzania- Türkiye İş konseyi bu bağlamda oluşmuştur. Türkiye mezunu olan Tanzanyalı iş adamlarının, Türk firma ve kuruluşlarına öncelik vermesi bunun bir göstergesi olmuştur. Bu duruma Türkiye firması olan Yapı Merkezi’nin Tanzania’daki yatırımları örnek teşkil etmiştir. Firma, Doğu Afrika kıyısı boyunca

⁴² Emrullah Tekin, “Çalışma Hayatında Uluslararası Öğrenciler: İstanbul Örneği” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 15.

⁴³ Tekin, a.g.e, 143-145.

⁴⁴ Mehmet Ali Bolat, vd., “Uluslararası Öğrencilerin Türk Ekonomisine Katkıları: İstanbul’da Kendi Hesabına Okuyan Öğrenciler Örneği”, *Turkish Journal of Diaspora Studies*, C.4, S.2 (2024): 203-220.

yapılması planlanan tren hattının yapımını üstlenmiştir. Bu yatırım imkânlarının yasal düzeyde, Türkiye mezunlarının katkılarıyla da artırılması hedeflenmiştir. İki ülke arasındaki iş birliği ve yasal düzenlemeler iş yapma potansiyelini ve karşılıklı yatırımları arttırmıştır.⁴⁵

Türkiye'de eğitim alan uluslararası öğrenci sayısı, uygulanan politikalara binaen her geçen yıl artmıştır.⁴⁶ Ayrıca, 2015-2016 döneminde Türkiye'ye gelen ve giden öğrenci sayısında değişiklik yaşanmıştır. Türkiye'de eğitim almak isteyen öğrenci sayısı yurtdışında eğitim almak isteyen öğrenci sayısını aşmıştır. Bu durumun temel sebeplerinden biri, Türkiye'de öğrenim ücretlerinin düşük olması olarak belirtilmektedir. Türkiye'den yurtdışına giden öğrenciler genellikle devlet yardımı alarak eğitim almakta ve bu nedenle dönüşleri zorunlu olmaktadır. Eğitim alıp Türkiye'ye dönen bu öğrenciler, üniversitelerde istihdam edilerek ülkeye önemli katkılar sağlamaktadır. Türkiye'de öğrenim ücretlerinin gözden geçirilmesi gereklidir; aksi takdirde, gelen öğrencilerden elde edilen kaynaklarla yurtdışına giden öğrencilere yardım sağlamak zorlaşabilir.⁴⁷

Türkiye'de Tanzanyalı öğrenci hareketliliği son yıllarda artmıştır. Türkiye'nin uluslararası öğrenci dostu politikaları ve yükseköğrenim kurumlarının çeşitliliği, Tanzanya'dan öğrencilerin Türkiye'ye eğitim almaya olan ilgisini artırmıştır. Türkiye'deki üniversitelerin uluslararası öğrencilere sağladığı burs imkânları da Tanzanyalı öğrencilerin tercihlerinde etkili olmuştur. Tanzanya'dan Türkiye'ye öğrenci hareketliliğini etkileyen bazı zorluklar da bulunmaktadır. Bunlar arasında kültürel uyum, dil bariyerleri, maliyetler ve vize süreçleri gibi faktörler yer almıştır.

⁴⁵ <https://yapimerkezi.com.tr/Projeler/Devam-Eden-Projeler>, [22.08.2025]

⁴⁶ Mehmet Baydemir, vd., “Türkiye'nin Uluslararası Öğrenci Politikası (2002-2024)”, Cihannüma Sosyal Bilimler Akademi Dergisi, 3(1), (2024): 70-95.

⁴⁷ Barış Uslu, “Türkiye Merkezli Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Ekonomik Yansımaları”, https://www.researchgate.net/publication/317000086_Turkiye_Merkezli_Uluslararası_Oğrenci_Hareketliliğinin_Ekonomik_Yansımaları [04.03.2025]

Türkiye'deki eğitim sistemine alışmak ve yeni bir ülkede yaşamak bazı öğrenciler için başlangıçta zor olmuştur.⁴⁸

Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nde son yıllarda liseden mezun olan öğrencilerin büyük bir kısmı devletin sağlamış olduğu burs/kredi imkânları nedeniyle yurtdışını tercih etmemiştir. Ülkede bulunan köklü ve prestijli üniversitelerin sağlamış olduğu imkânlarda üniversite eğitimi için Tanzanya'nın tercih edilmesine neden olmuştur. Küresel ekonomik sorunlar, yaşam koşulları, ulaşım ve konaklama imkânlarının da hesaba katıldığı bu süreçte Türkiye, Tanzanyalı öğrencilerin tercih ettiği bir ülke durumundan tercih edilmeyen ülke aşamasına geçmiştir. Bu durumun aşılması için bilhassa konaklama imkânlarının ve burs imkanlarının artırılması önemlidir.

2016 yılından itibaren Türkiye'nin, Tanzanya'da eğitim yatırımları artmıştır. Bu yatırımların en önemlilerinden olan üniversite fuarları, Türk üniversitelerinin ülkede bilinirliğini arttırmıştır. Fuarların dışında, üniversite protokolleri katkı sağlamıştır. Neticede Tanzanyalı öğrenci sayısı 2022'ye kadar artmıştır. Bütün dünyayı etkisi altına alan Pandemi süreci eğitim sürecini de farklı bir zemine taşımıştır. Türkiye'deki üniversitelere olan rağbet bu aşamada durulmuştur. Pandemi sonrası süreçte artan ekonomik hareketlilikler öğrencilerin kendi ülkelerini tercih etmelerine sebebiyet vermiştir. Bu durumun en önemli göstergelerinden biri de yukarıda ifade edilen Tanzanya Birleşik Cumhuriyetinin sağlamış olduğu kredi ve burs imkanlarını genişletmesi olmuştur.⁴⁹

Türkiye'ye uluslararası öğrenciler farklı kurumlardan alabilecekleri burs imkanlarına sahiptirler. Devlet bursları, vakıf bursları, üniversite bursları bunların başında gelmektedir. Bu imkanların artmasıyla öğrencilerin Türkiye'de eğitim alma

⁴⁸ <https://www.yenisozhaber.com/yazarlar/turkiye-ile-tanzanya-arasindaki-egitim-iliskileri-devlet-kurumlari-sivil-toplum-ve-egitim-diplomasis/>, [23.08.2025]

⁴⁹ <https://www.yenisozhaber.com/yazarlar/turkiye-ile-tanzanya-arasindaki-egitim-iliskileri-devlet-kurumlari-sivil-toplum-ve-egitim-diplomasis/>, [24.08.2025]

talepleri artmıştır. Türkiye'deki üniversitelerin donanımları ve teknik altyapıları bu artışa neden olan en önemli etkenlerin başında gelmiştir.⁵⁰

Türkiye'deki vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören Tanzanyalı öğrenci sayıları yıllara göre aşağıdaki tabloda verilmiştir. Veriler incelendiğinde hem vakıf hem de devlet üniversitelerinde Tanzanyalı öğrenci sayılarının yıllar içinde genel olarak arttığı görülmüştür.

Vakıf üniversitelerinde tabloda belirtilen yıllara göre Tanzanyalı öğrenci sayısı 21'den 26'ya çıkmıştır. Devlet üniversitelerindeki Tanzanyalı öğrenci sayısı 35'ten 40'a çıkmıştır. Vakıf üniversitelerinde bir sonraki yıl öğrenci sayısı 26'da sabit kalmış, ancak 2016-2017'de 23'e düşmüştür. Farklı burs imkanlarının sağlanmasıyla Tanzanyalı öğrenci sayısında vakıf üniversitelerinde artış olmuştur. Bu artışın en önemli sebeplerinden olan Türk üniversiteleri fuarları ve bölgedeki Türk eğitim kurumlarının yatırımları olmuştur.

Devlet üniversitelerinde tablo incelendiğinde yıllara göre öğrenci sayısı 42'den 51'e yükselmiştir. Vakıf üniversitelerinde öğrenci sayısı 22 ve 23 olarak neredeyse sabit kalmıştır. Devlet üniversitelerinde öğrenci sayısı 50'den 57'ye çıkmıştır. Vakıf üniversitelerinde bir sonraki yıl öğrenci sayısı 22 olarak sabit kalmıştır. Devlet üniversitelerinde öğrenci sayısı bir sonraki yıl 63 olarak sabit kalmıştır. Vakıf üniversitelerinde öğrenci sayısı 30'dan 39'a yükselmiştir. Devlet üniversitelerinde öğrenci sayısı 3 yıllık bir duraklamanın ardından 63'ten 68'e yükselmiştir. Bu durumun en önemli nedeni bütün dünyayı etkisi altına alan Pandemi süreci olmuştur. Devlet üniversitelerinin bölgede yapmış olduğu YÖS neticesinde öğrenci sayısında artış yaşanmıştır. Bu artıştaki en önemli katkı bölgede faaliyet gösteren Türkiye Maarif Vakfı okullarının Türk üniversiteleriyle yapmış olduğu protokol neticesinde burslu okuma imkânını sağlaması olmuştur.

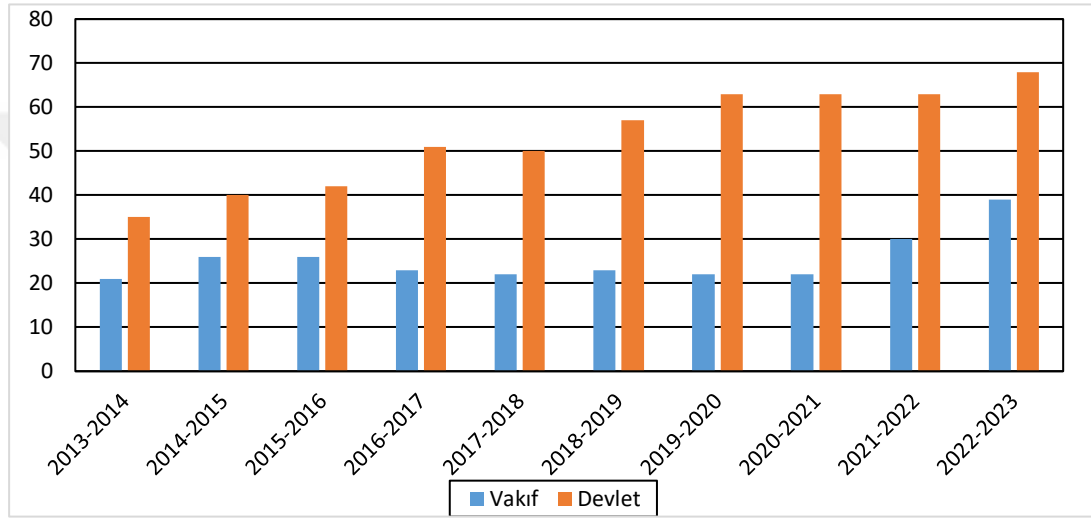
Bu verilere göre, vakıf üniversitelerinde Tanzanyalı öğrenci sayısı son yıllarda belirgin bir artış gösterirken, devlet üniversitelerindeki artış daha tutarlı ve istikrarlı bir şekilde

⁵⁰ “Vakıf Yüksek Öğretim Kurumları 2019 Raporu”,

https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Vakif_Yuksekogretim_Kurumlari_2019.pdf [07.01.2025]

devam etmiştir. 2022-2023 yılına kadar olan dönemde, devlet üniversitelerinde öğrenci sayısı her yıl artış göstermiş ve 68'e ulaşmıştır. Vakıf üniversitelerinde ise son iki yılda önemli bir artış gözlemlenmiş ve 2022-2023 yılında 39 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu veriler, Türkiye'de Tanzanyalı öğrencilerin hem vakıf hem de devlet üniversitelerine olan ilgisinin arttığını göstermiştir.

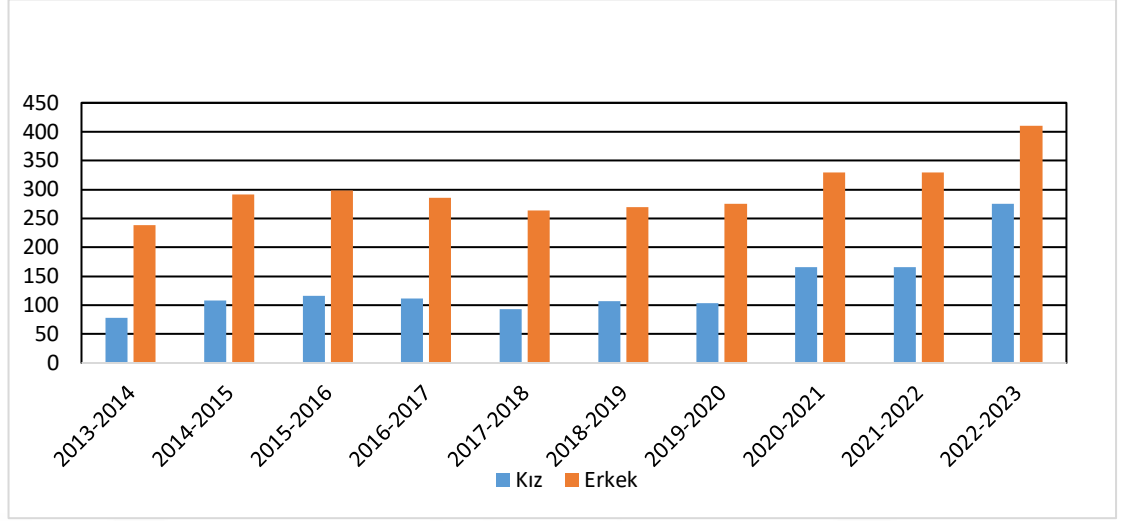
Tablo 3.1: Türkiye’de Yıllara Göre Vakıf ve Devlet Üniversitelerindeki Tanzanyalı Öğrenci Sayıları⁵¹

Tanzanyalı öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere olan ilgisinin yıllar içinde arttığını ve bu öğrencilerin sayısında hem kız hem de erkek öğrenciler açısından belirgin bir artış olduğu tabloda gösterilmiştir. Özellikle son yıllarda, kız öğrencilerdeki artışın daha dikkat çekici olduğu görülmüştür. Bu eğilimler, Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik eğitim olanaklarının genişlediğini ve cazip hale geldiğini göstermektedir. Müslüman bir toplum olmasının da etkisiyle Tanzanyalı kız öğrencilerin Türkiye'yi tercih ettiği görülmüştür.

⁵¹ <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

Tablo 3.1: Yıllara Göre Tanzanyalı Kız Erkek Öğrenci Sayısı⁵²

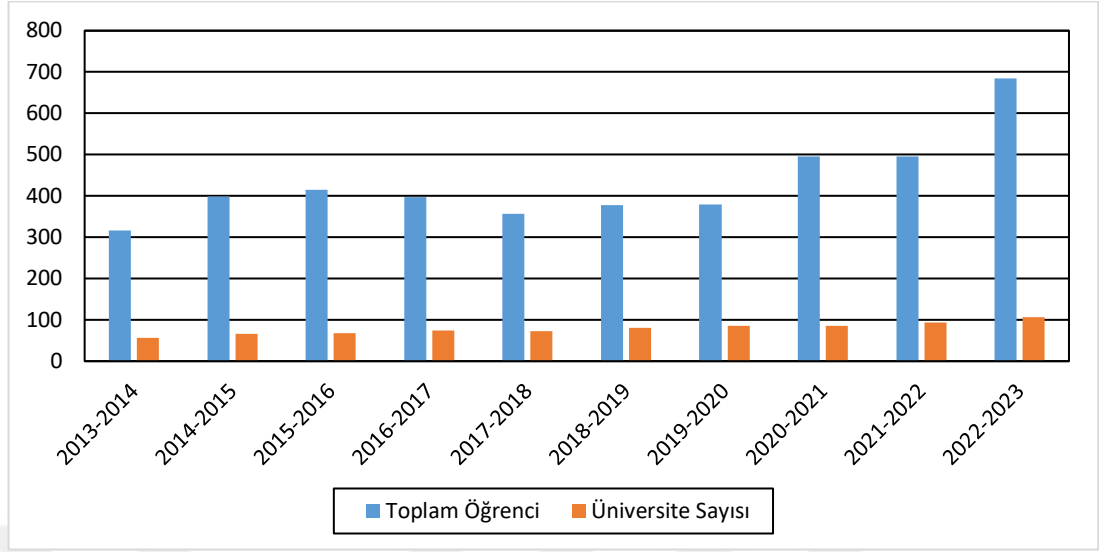

Türkiye'de yıllara göre Tanzanyalı öğrencilerin toplam sayısı ve bu öğrencilerin öğrenim gördüğü üniversite sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir. Veriler incelendiğinde, Tanzanyalı öğrenci sayısının ve bu öğrencilerin dağıldığı üniversite sayısının yıllar içinde nasıl değiştiği görülmüştür. Tanzanyalı öğrenci sayısı 2013-2014'ten 2022-2023'e kadar genel olarak artış göstermiştir. Öğrenci sayısında bazı yıllarda düşüşler görülse de 2020-2021'den itibaren belirgin bir artış yaşanmıştır. Üniversite sayısı da aynı şekilde genel bir artış trendi göstermiştir ve 2022-2023 yılında en yüksek sayıya ulaşmıştır. Özellikle 2020-2021 döneminden itibaren hem öğrenci sayısında hem de üniversite sayısında ciddi bir artış gözlemlenmiştir.

Bu veriler, Türkiye'nin Tanzanyalı öğrencilere yönelik eğitim olanaklarını genişlettiğini ve daha fazla üniversitede eğitim almalarını sağladığını göstermiştir. Bu artış Tanzanya'da, Türkiye'nin eğitim alanında uluslararası öğrencilere yönelik daha fırsat sunduğunun bir göstergesi olmuştur.

⁵² <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

Tablo 2.3: Yıllara Göre Tanzanyalı Öğrencisi Olan Üniversite Sayısı⁵³

2010 yılından itibaren gelişen ve artarak devam eden Tanzanya ve Türkiye ilişkileri neticesinde, İstanbul ve diğer büyük şehirler dışında Anadolu üniversitelerinde de Tanzanyalı öğrenci sayısında artış gözlemlenmiştir. Bu artışın en önemli nedenlerinden birisi de Üniversitelerin uluslararasılaşma yönündeki yatırımları olmuştur. Bu yatırımların başında yabancı öğrenci sınavının yanında, Türkiye Maarif Vakfı ve diğer eğitim ajanslarının, bu ülkelerde yapmış oldukları üniversite fuarlarıdır. Büyük şehirlerdeki yaşam maliyetlerinin yüksek olması da Tanzanyalı öğrencilerin Anadolu'daki üniversitelere müracaat etmelerinde etkili olmuştur. 2013-2023 yılları arasında Türk üniversitelerindeki Tanzanyalı öğrenci sayısı 786 olmuştur.⁵⁴ Tanzanyalı öğrenci sayısındaki artış 2021 yılından duraksama gösterse de 2024 yılından sonra artmaya devam etmiştir.⁵⁵

⁵³ <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

⁵⁴ Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [11.09.2024]

⁵⁵Yüksek Öğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028, <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Documents/yayinlar/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2024-2028.pdf>, [13.01.2025]

3.2. TİKA'nın Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri

Türkiye'nin Afrika'daki iş birliği imkânlarını arttırmasına yönelik bazı kurum ve kuruluşların dış temsilciliklerini faaliyete geçirmesi ülkeler arasındaki ilişkilerin hızlı bir gelişme göstermesine olanak sağlamıştır. TİKA bu bağlamda önemli bir kuruluştur. 1992'de Dışişleri Bakanlığı'na bağlı, 1999'da Başbakanlığa bağlanan TİKA (günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı) Türkiye'nin küresel anlamda etkili bir dış politika kurumu olarak, Afrika Kıtasında etkinliğini arttırmıştır.⁵⁶

TİKA, Tanzanya'nın en büyük şehri olan Darüsselam'da 2017 yılında faaliyete başlamıştır. TİKA'nın katkıları ile Tanzanya ve Zanzibar'da birçok proje yürütülmüştür. Bu projeler eğitim, medya-basın, tarım, balıkçılık, iletişim ve tasarım, ilk yardım ve afet, sağlık, bilişim, teknik, inşaat gibi alanlarda uzman eğitimciler tarafından ve gerekli finans sağlanarak yapılmıştır. Türkiye'de yükseköğrenim gören ve sonrasında kendi ülkelerine dönen öğrenciler bu süreçlerdeki koordinasyonu sağlamıştır. Bu projelerden bazıları şunlardır: Zanzibar Devlet Üniversitesi'ne, bilişim laboratuvarı ve kütüphane kurulumu, radyo ve televizyon kurulumu için gerekli ekipman, Yeryüzü Doktorları, sağlık projeleri (Katarakt Ameliyatları, albinolar için sağlık taraması), Tanzanya-Zanzibar sağlık ekipmanları yardımı, mesleki ve teknik altyapı seminerleridir.⁵⁷ Bu yatırımlar iki ülke arasında kurumsal tecrübe paylaşımının önünü açtığı gibi mesleki anlamda da Tanzanyalıların gelişmesine katkı sağlamıştır.⁵⁸

Bu faaliyetlerin dışında TİKA tarafından Tanzanya'da, Türkiye'nin etkisini arttıracak çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiştir. Bunlardan biri olarak TİKA tarafından geliştirilen Acil Tıp Kapasite Artırma Programı (ATAKP), Muhimbili Üniversitesi ve Sağlık

⁵⁶ TİKA'nın Tarihi, <https://tika.gov.tr/kurumumuz/tarihce/>, [18.02.2025]

⁵⁷ TİKA, Tanzanya Darüsselam Koordinasyon Ofisi, <https://tika.gov.tr/office/tanzanya-darusselam-program-koordinasyon-ofisi/>, [13.02.2025]

⁵⁸ https://tika.gov.tr/detail-tanzanyada_goz_muayenesi_ve_katarakt_ameliyatlari_gerceklestirildi/, [13.08.2025]

Bakanlığı iş birliğiyle düzenlenmiştir. Programda hastane öncesi faaliyetler ve müdahale uygulamaları noktasında tecrübe aktarımı yapılmıştır.⁵⁹

TİKA'nın bir başka projesi Tanzanya'ya bağlı Zanzibar Adası'nda düzenlenmiştir. 82 öğretmenin katılımı ile Bütünleşik Öğrenme ve Öğretme Modellerine Giriş Eğitimi verilen projede, yapay zekâ ve robotik kodlama alanlarında da eğitim almıştır. TİKA ve Zanzibar Mesleki Eğitim ve Eğitim Bakanlıklarının iş birliği neticesinde, eğitim sistemine katkı sağlayan projeler noktasında mutabakat sağlanmıştır.

TİKA, Tanzanya'nın güneyinde yer alan Kilwa bölgesindeki ilkokul öğrencilerine yapmış olduğu eğitim materyali desteği ve özel ihtiyaçlı öğrenciler için tekerlekli sandalye projesiyle, bölgede eğitim imkânlarının artırılmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirmiştir.

TİKA öncülüğünde Tanzanya Sağlık Bakanlığı ile Afet ve Acil Durum Müdahalelerine Giriş eğitim programı düzenlenmiştir. Sağlık alanındaki eğitim yatırımlarıyla Türkiye bölgede her geçen gün iş birliği imkânlarını arttırmıştır. Projeye, Türkiye'den 5 hekim, Tanzanya'dan ise 33 doktor katılmıştır.

Zanzibar Adası'nda da eğitim yatırımlarına devam eden TİKA, Atölye Mutfağı projesini başlatmıştır. Herhangi bir nedenle eğitimden mahrum kalanlar için bu imkânları sağlayan TİKA, hizmet sektörünün önemli olduğu adada kadın girişimcilere bu projelerle destek olmuştur.

Sağlık alanındaki yatırımları ve projeleriyle TİKA, Zanzibar Adası'nda faaliyetlerine devam etmektedir. Bölgede bulunan hastane personellerine, cihaz kullanımı ve materyal bakımı alanında eğitim projelerine katkı sağlayan TİKA, Türkiye'den sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla da eğitim yatırımlarına devam etmiştir.

TİKA ve Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı iş birliğiyle, Tanzanya'nın Zanzibar Devlet Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde eğitim programı gerçekleştirildi. Program kapsamında, akademisyenler, öğrenciler ve serbest çalışan diş hekimlerinden oluşan 59 kişiye teorik ve pratik eğitimler verildi.

⁵⁹ TİKA, <https://tika.gov.tr/tika-tanzanyada-acil-durum-saglik-personeline-egitimlerini-surduyor/>, [01.02.2025]

Sağlık alanındaki eğitim projeleriyle, ülkede eğitim iş birliğini arttıran TİKA, CEP (Cerrahi Eğitim Programı) sağlık sektörü ve iş birliği için önem teşkil etmiştir. Türkiye’den gelen uzman doktor ve hemşirelerin vermiş olduğu eğitimler neticesinde, üniversite öğrencileri bilgi aktarımı ve sertifika verme imkânları oluşturulmuştur. Bu Projelerin sürekliliği noktasında faaliyetlerine devam eden TİKA, özellikle Muhimbili Üniversitesi ile bu planlamayı yürütmüştür.⁶⁰

Tanzanya’nın kırsal bölgelerinde eğitim imkanları kısıtlıdır. Kaliteli eğitim alma imkanının bulunmadığı kırsal bölgelerdeki öğrenciler bu nedenler köylerinden uzak bölgelerde yatılı erkek veya kız yurtlarında kalmak durumundadır. Devlet okullarının yeterli eğitim imkanlarını sağlamadığı bölgelerde TİKA ve Türkiye’den sivil toplum kuruluşları eğitim projeleriyle bölgeye katkı sağlamıştır. Bu projelerden bir tanesi TİKA öncülüğünde yatılı kız okuluna ranza ve yatak desteği sağlanması olmuştur. Kadınlar yararına mesleki eğitim projeleriyle bölgede üretime ve kadın istihdamına katkı sağlayan TİKA, sabun üretimi, terzilik kurslarından oluşan 8 aylık eğitimlerle merkezler kurmuştur.

Kültür ve Sanat faaliyetleriyle de bölgede varlığını arttırmaya çalışan Türkiye, bu bağlamda Osmanlı’dan miras geleneksel sanatların bölgede tanıtılmasına öncülük etmektedir. TİKA ve Albayrak grubunun iş birliği ile Hat Eserleri Sergisi, Tanzanya’da düzenlenen bir etkinlikle tanıtılmıştır.⁶¹

Bir başka proje olan ve Türkiye’den orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin katılımı ile gerçekleşen Tecrübe Paylaşım Programı (TPP) kapsamında yetimler ve kadınların istifade edeceği meslek okulları ve gençlik merkezindeki çalışmalar düzenlenmiştir.⁶²

TİKA’nın eğitim ve öğretimi desteklemek amacıyla kurmuş olduğu proje kapsamında (EÖP), Tanzanya’da eğitim ve öğretime dair yeni yaklaşımlar seminerler aracılığıyla

⁶⁰ TİKA, https://tika.gov.tr/detail-tika%27dan_tanzanya%27da_cerrahi_egitim_programi/, [04.03.2025]

⁶¹ TİKA, https://tika.gov.tr/detail-tika%27nin_destekledigi_hat_eserleri_sergisi_tanzanya%27da_acildi/, [12.11.2024]

⁶² TİKA, https://tika.gov.tr/detail-gonullu_elcilerimiz_tanzanya_etabini_tamamladi/, [13.04.2024]

tanıtılmıştır. Bu projelerin yanında, e-devlet dönüşüm süreci (Tanzanya'daki kurum ve kuruluşlara teknik altyapı desteği ve eğitimleri) Bilişim Yönetimi Programı (BYP) desteği TÜRKSAT'ın katkılarıyla tamamlanmıştır. Muhimbili Üniversitesi ile iş birliği kapsamında Ağız ve Diş Sağlığı projesi, TİKA'nın bir diğer faaliyetleri arasındadır.⁶³

Tanzanyalı yerel bir kuruluş olarak Rehema Vakfı, bir eğitim kurumu olarak Türkiye ve Tanzanya arasındaki eğitim iş birliğine katkı sağlamıştır. TİKA tarafından, Rehema Vakfı Lisesi'nin fizik, kimya ve biyoloji laboratuvarlarının donanımları gerçekleştirilmiştir. Rehema Vakfı her yıl, ulusal sınavlarda (NECTA) başarılı olan öğrencilerin, Türkiye'de eğitimlerine devam etmeleri için imkân sağlamıştır. Tanzanya'daki Tambaza Lisesine yapmış olduğu spor tesisleri, TİKA'nın bölgedeki eğitim yatırımı projeleri arasındadır.⁶⁴

TİKA tarafından Tanzanya'daki en köklü üniversitelerden biri olan Darüselam Üniversitesi (1970) ile Teknoloji Enstitüsü arasındaki Temel Düzey 3D Tasarım ve 3D Yazıcı kullanımı eğitimleri verilmiştir. 100 öğrencinin katılımı ile 3 hafta süren eğitimler sonunda, öğrencilerin mesleki gelişimleri ve istihdamı noktasında katkı sağlanmıştır.⁶⁵

Tanzanya'daki TİKA varlığı, bölgeyi birçok açıdan kalkındırmış ve iş birliği imkanlarını geliştirmiştir. TİKA, kırsal bölgeler başta olmak üzere, gıda yardımlarından, halk sağlığına, sosyal hizmetlerden üniversite eğitimlerine kadar geniş bir alanda yatırımlarına devam etmektedir. Bölgedeki bu imkanların artırılmasına paralel olarak, Tanzanya ve Türkiye arasındaki köprü mesafesi giderek azalmaya başlamıştır. Siyasi ve ekonomik olarak 2009 öncesine kadar yok denecek kadar az olan diplomatik, ekonomik ve kültürel ilişkiler, 2009 sonrasında TİKA ve benzeri kurumlarımız aracılığı ile günden güne artmaktadır. Nitekim bu yatırımların

⁶³ TİKA, <https://tika.gov.tr/tanzanyada-afet-ve-acil-durum-mudahalelerine-giris-egitimi-tamamlandi/>, [05.04.2025]

⁶⁴ TİKA, https://tika.gov.tr/detail-tanzanya_egitim_altyapisina_tika_destegi/, [16.01.2025]

⁶⁵ TİKA, https://tika.gov.tr/detail-tika%27dan_tanzanya%27da_3d_egitimi/, [19.01.2024]

neticesinde, Türkiye, Tanzanya ile büyük hacimli ekonomik iş birliği içerisine girmiştir.

3.3. Türkiye Maarif Vakfı'nın Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri

Tanzanya eğitim sistemi iki sene okul öncesi eğitimi, yedi sene ilkokul, dört sene ortaokul ve iki sene lise şeklinde İngilizce ve Svahili dillerinde eğitim verilen bir sistemden oluşmaktadır. Özel okullar İngilizce eğitim ağırlıklı politikalar sürdürmektedir. Devlet okulları ise Svahili ile aynı zamanda İngilizce eğitim dilini tercih etmiştir. Tanzanya Devleti son yıllarda eğitime yönelik yatırımlarını arttırmıştır. Bölgede eğitim faaliyetlerine yatırım yapan en önemli iki ülke Çin ve Türkiye'dir. Türkiye'nin 2005 yılı ilan ettiği "Afrika Yılı" politikaları çerçevesinde, kıtada daha aktif, görünür ilişkiler geliştirdiği görülmüştür. Bu gelişmelerin en önemli unsurlarından birisi eğitim olarak karşımıza çıkmıştır. Tanzanya bu kapsamda Türkiye'nin eğitim yatırımlarının en fazla olduğu ülkeler arasındadır. Türkiye'nin Tanzanya'da en önemli eğitim yatırımlarından birisi üniversiteler ile olan iş birliğidir. Bir diğer önemli yatırımı okul öncesinden liseye kadar tüm kademelerde eğitim imkanlarını sağlamasıdır.

Türkiye Maarif Vakfı (TMV) 17 Haziran 2016'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin almış olduğu kararla (TBMM) 6721 sayılı kanunla kurulan, kâr amacı güzetmeyen bir kamu vakfı statüsündedir. Devlet teşkilatında herhangi bir kamu kurumuna bağlı, ilgili veya ilişkili bir yapı arz etmeyen TMV, özerk yönetimli bir kurumdur. Vakfın gelirleri kamu bütçesinden yapılan tahsis, eğitim faaliyetlerinden elde edilen gelir ve bağışlardan yapılmıştır.⁶⁶

İlk olarak 2017 yılında Tanzanya'nın Zanzibar Adasında faaliyetlerine başlayan Maarif Vakfı Okulları, 2024 yılı itibariyle dört eğitim kurumu ile Tanzanya'da eğitim faaliyetlerine devam etmektedir. Darüsselam, Arusha ve Zanzibar'da olmak üzere yaklaşık 3000 öğrenciye kaliteli eğitim imkânı sağlamaktadır. Anaokulundan liseye kadar bütün kademelerde eğitim veren TMV, yurt faaliyetlerine de devam etmektedir.

⁶⁶ Türkiye Maarif Vakfı Faaliyet Raporu, <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi-> [25.02.2025]

Arusha'da bir yurt ve Zanzibar 15 Temmuz Şehitleri Lisesi'nde olmak üzere iki yurt imkânını sağlamaktadır.⁶⁷

Türkiye Maarif Vakfı, ülkede eğitim yatırımlarına devam etmektedir. Liseden mezun olan öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere burs imkânı ile gelmesi, son yıllarda öğrenci kapasitesini arttırmıştır. YTB, TDV gibi kurumların Türkiye'deki üniversitelere yabancı öğrenci alımları ve bu alımlar için yaptığı sınavlar, Maarif Vakfı Okulları aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu durum kurumun prestijini önemli ölçüde artırmıştır.

Türkiye Maarif Vakfı altmışyedi ülkede faaliyet halindedir. Türkiye'de üniversite imkanlarının yanında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, Kanada ve birçok ülkeye öğrenci göndermiştir. Maarif Ajansıyla yapılan eğitim fuarları ve üniversite tanıtım seminerleri neticesinde, geniş bir öğrenci ağına sahip olmuştur. Maarif Ajansının, 2021 yılında Tanzanya ve Zanzibar'da yapmış olduğu eğitim fuarına binlerce öğrenci katılmıştır. Türkiye'den devlet ve vakıf üniversitelerinin katılımı ile gerçekleşen fuarda, öğrenciler, burs imkanlarını ve eğitim imkanlarını öğrenme fırsatı bulmuştur.⁶⁸

Zanzibar Maarif Okulları 1400'e varan öğrenci sayısı ve ülkedeki ulusal sınavlardaki başarılı performansından dolayı, adanın en prestijli okulu konumundadır. Lise eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin %30'u Türkiye'deki üniversiteleri tercih etmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı, mühendislik ve bilişim ağırlıklı bölümleri tercih etmiştir. Türkçe dersinin de verildiği Zanzibar Maarif Okullarında öğrenciler, üniversite öncesi kurslarını başarılı bir şekilde ve kısa sürede tamamlamaktadır.

Darüsselam ve Arusha'da yaklaşık 1000 öğrenciye eğitim imkanları sunan Maarif Okulları, Türkiye Diyanet Vakfı aracılığı ile Türkiye'ye öğrenci göndermiştir. Lise 1

⁶⁷ A.g.e, S.73, <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi->

⁶⁸ A.g.e, S.15, <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi->, [12.11.2024]

veya 2 seviyesinde belirli şartları sağlayan öğrenciler, Maarif Vakfı Okullarından seçilmekte ve tam burslu imkânlarla Türkiye’de eğitim hayatlarına devam etmektedir.

Tanzanya ve Zanzibar’da Maarif Okulları en prestijli okullar konumuna gelmiştir. Gelişmiş teknolojik sınıfları ve laboratuvarları ile ülkede tercih edilen okullar arasında ilk sıralardadır. 2021 ve 2022 yılları arasında dünyayı kuşatan pandemi süresince, uzaktan eğitimi devam ettirmiş ve diğer eğitim kurumlarına altyapı noktasında örnek olmuştur.

YTB’nin Tanzanya ve Zanzibar’daki burs imkanlarının yarısından fazlası Türkiye Maarif Vakfı iş birliği ile yapılmıştır. Başarılı öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmeleri için YTB müracaatları takip edilmiş, eğitim hayatlarına Türkiye’de devam etmeleri sağlanmıştır. Yüksek Lisans ve Doktora burs imkanlarına Tanzanya/Zanzibar’da son yıllarda artış olduğu gözlemlenmiştir.

Türkiye Maarif Vakfı okulları Tanzanya’da alternatif bir eğitim modeli sunmakta ve eğitimde fırsat eşitliğini desteklemektedir. Okulların müfredatı Tanzanya Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği çerçeveye uygun olarak yürütülmekte; buna ek olarak Türkçe, kültürel etkileşim ve evrensel değerler gibi alanlara da özel önem verilmektedir. Türkiye Maarif Okullarında görev yapan öğretmenlerin bir kısmı Türkiye’den istihdam edilmiş, önemli bir kısmı da Tanzanyalı eğitimcilerden oluşturulmuştur. Bu karma yapı yalnızca bilgi aktarımını değil, aynı zamanda pedagojik deneyim paylaşımını da mümkün kılmıştır. Türkiye Maarif Vakfı, yalnızca eğitim değil; aynı zamanda sosyal etki bakımından da Türkiye’nin Tanzanya’daki yumuşak gücünü inşa eden başlıca yapılardan biridir. Yatılı sistem, burs imkanları ve öğrenci velileriyle kurulan ilişkiler sayesinde Maarif okulları, Tanzanya toplumunda saygın ve güvenilir kurumlar arasında yer almıştır. Ayrıca bu okullarda görev yapan öğretmenler Türkiye’den gönderilen eğitimcilerle birlikte çalışmakta, bu da iki ülke arasında eğitim tecrübesi paylaşımını güçlendirmektedir.⁶⁹

⁶⁹ Mustafa Uzun, “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”, <https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/>, [25.04.2025]

2020 yılından itibaren TRT'nin Maarif Okullarında Gazetecilik Eğitim Seminerleri artık bir gelenek haline gelmiştir. Her yıl son sınıf öğrencilerinin ve gönüllü öğrencilerin katılımıyla medya ve iletişim alanında uzman kişiler tarafından özellikle Maarif okullarındaki öğrencilere Gazetecilik Eğitimi imkânı sağlanmıştır.⁷⁰ Maarif Okullarında ortaokul ve son sınıf öğrencilerine yönelik olan proje kapsamında her yıl öğrenciler sosyal medya kullanımı, iletişim alanında, TRT'den uzman kadroların katılımıyla projeye dahil edilmiştir. Covid döneminde internet ortamında gerçekleştirilen proje, covid sonrasında yüz yüze eğitimlerle devam etmiştir. Bu bağlamda TMV ve TRT 'nin iş birliğiyle yürütülen proje Tanzanya'da öğrenciler tarafından ilgiyle karşılanmıştır.

Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS), Türkiye'nin uluslararası öğrenci kapasitesinin artırılmasına yönelik Devlet veya Vakıf üniversitelerinin yapmış olduğu bir sınavdır. Tanzanya ve Zanzibar'da, İnönü Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Samsun 19 Mayıs Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi'nin yapmış olduğu bu sınav neticesinde yüzlerce öğrenci Türkiye'de eğitim görmeye gitmiştir. Ülkedeki Maarif Okulları'nın koordinasyonu ile gerçekleşen bu sınavlar, binlerce öğrenciye imkân sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. TR YÖS'ün gelmesiyle üniversitelerin yapmış olduğu sınavlar tek bir merkezde toplanmıştır. Vakıf üniversiteleri ise YÖS yapmaya devam etmiştir.

Maarif Ajansı, Tanzanya genelinde yaptığı çalışmalarla binlerce öğrencinin Türk eğitim sistemi hakkında bilgi edinmesini sağlamıştır. Darüsselam'da düzenlenen eğitim fuarına katılan öğrenciler, Türkiye'deki üniversite ve burs imkanlarına dair merak edilenleri öğrenme imkânı bulmuştur.

Zanzibar'daki Maarif Okullarının yakalamış olduğu eğitim kalitesini Okul Müdürü Mehmet Kürşat Güzel şu sözlerle ifade etmiştir; Türkiye Maarif Vakfı Zanzibar'da okullarının ulusal sınavlarda her sene üstün başarılar sağladığını, 2021 yılında Zanzibar'da birinciliği elde ettiklerini, 2024 yılında da Zanzibar ikincisi olduklarını belirtmiştir. Bu başarıların yanında tüm ilkokul, ortaokul ve liselerde sınıflarda bilgisayar ve prodüksiyon cihazlarının bulunduğunu, zengin kütüphanelerin mevcut

⁷⁰<https://journalismforjuniors.trtworld.com/zanzibar-maarif-foundation-schools/>,
[12.01.2025]

olduğunu özellikle ana okulunun uluslararası standartlarda eğitim veriyor olduğunu, öğretmenlerin zaman zaman Türkiye'de hizmet içi eğitim programlarına katıldığını ve bu durumların okulların eğitim kalitesine büyük katkı sağladığını belirtmiştir.⁷¹

3.4. Yunus Emre Enstitüsü'nün Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri

Tanzanya/Zanzibar ve Türkiye ilişkilerinin bir dönüm noktası olan 2009 yılından sonra bölgede eğitim ve kültür faaliyetleri artmıştır. Cumhurbaşkanlığı seviyesinde Afrika'ya olan ilk ziyaret olan 2009 yılı, Tanzanya ve Türkiye arasındaki siyasi ve diplomatik ilişkilerin ikinci evresini oluşturmuştur. Tanzanya ve Türkiye arasındaki ilişkiler bu tarihten sonra artış göstermiştir.⁷²

Yunus Emre Enstitüsü'nün Tanzanya/Zanzibar'daki faaliyetleri Türk Dili ve Kültürünü tanıtmada önemli bir rol oynamıştır. Zanzibar Devlet Üniversitesi iş birliği ile bir bina tahsisi yapılan enstitüye, özellikle üniversite öğrencileri tarafından rağbet gösterilmiştir. Türk dili ve kültürünün artış gösterdiği ülkede, Türk dizilerinin etkisiyle gündün güne Türkçe konuşan sayısında artış yaşanmıştır. Sertifika imkanları da veren YYE, bu bağlamda üniversite öğrencilerinin gramatik bir şekilde Türkçe öğrenmelerine imkân sağlamıştır. YYE'nin Türk dili yanında Türk kültürünü de taşıyan misyonu gereği, kültür geceleri, Türk Mutfağı, Türk Müziği faaliyetleri de ülkeyi tanıtmada fırsat sunmuştur.

Türk kültürüne ait izlerin dizilerle kıtaya taşınmasının ardından Yunus Emre Enstitüsü 20 Ocak 2023 yılında faaliyete geçmiştir. Zanzibar Devlet Üniversitesi ile iş birliği neticesinde, lisans ve lisansüstü öğrencilerine ve Türkçe öğrenmek isteyen herkese imkanlar sağlayan enstitünün faaliyetleri, bölgede Türkçeye olan ilgiyi arttırmıştır.

⁷¹ “Zanzibar’ın En İyisi Maarif Okulları: Birincilikle Anılıyor”, *Yeni Şafak Gazetesi*, 08.02.2024

⁷² Yunus Emre Enstitüsü'nün Tanzanya'daki Yurt Dışı Temsilciliğinin Açılışı Gerçekleştirildi, <https://www.yee.org.tr/tr/haber/yunus-emre-enstitusunun-tanzanyadaki-yurt-disi-temsilciliginin-acilisi-gerceklestirildi>, [11.19.2024]

Türk kültürünün tanıtılmasına öncülük eden YYE, Zanzibar'da geleneksel Türk Mutfağı'na dair çalışmaları ile faaliyetlerine devam etmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün en önemli faaliyetlerinden bir tanesi mezun istihdamıdır. Türkiye'de eğitim gören ve ülkesine dönen uluslararası öğrencileri istihdam etmiştir. Bu durum Türkçe'nin ülkedeki önemi ve iş bulma fırsatı sunması açısından önemlidir. Türkçe dil kursları faaliyetlerinin yanında, öğrenci değişim programları, sanat sergileri ve film gösterileri gibi pek çok faaliyeti Zanzibar Devlet Üniversitesi ile iş birliği içerisinde yapmıştır. İki kurum arasındaki iş birliği neticesinde, Türkçeyi öğrenen Tanzanyalı sayısında artış olmuştur. Bunun en önemli getirilerinden biri son yıllarda artan Türk yatırımcıların Türkçe bilen yerel personel istihdam etmesidir. Türk inşaat ve turizm firmalarının Zanzibar Adası'ndaki yatırımları 2020 yılında artış göstermiştir. Yerellerle iletişim kurma noktasında her ne kadar İngilizce ön planda olsa da son yıllarda İngilizcenin yerini Türkçe almaya başlamıştır. Bu durumun oluşmasında en önemli faktör Türkiye Mezunlarının Tanzanya'da artmış olmasıdır. Mezun dernekleriyle iletişim kuran Türk yatırımcılar bu vesileyle, ticari ve ekonomik faaliyetlerini kolay bir şekilde çözme imkânı bulmuştur.

İki ülke arasındaki dil bariyerinin ortadan kalkması, ikili ilişkilerin artmasına ve kültürel bağların güçlenmesine neden olmuştur. Çoğunluğu Müslüman olan Tanzanya, Türkiye ile ilişkilerini bu bağlamda geliştirmeye başlamıştır.

3.5, Türk Üniversiteleri ve Tanzanya Üniversiteleri Arasındaki İş Birlikleri

Türkiye ile Tanzanya arasında gelişen eğitim diplomasisinin en somut göstergelerinden biri üniversiteler düzeyinde kurulan akademik iş birlikleri olmuştur. Bu iş birlikleri, öğrenci ve akademisyen değişim programlarından teknik donanım desteğine kadar çeşitli alanlarda gerçekleşmekte; iki ülke arasında karşılıklı etkileşimi derinleştirmiştir.

Tanzanya Cumhurbaşkanlarından Jakaya Kikwete'nin⁷³ rektörü olduğu Darüsselam Üniversitesi ile Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) arasında, öğrenci değişim programları, öğretim üyesi değişim programları, akademik iş birliğini kapsayan birçok alanda mutabakat zaptı imzalanmıştır.⁷⁴

Türkiye'deki vakıf üniversiteleri uluslararası öğrenci kapasitelerini arttırmaya yönelik iş birliği imkanlarını devam ettirmiştir. Genç bir nüfusa sahip Tanzanya bu noktada üniversiteler için öğrenci kaynağı konumundadır. Maarif Ajansının kıtada yapmış olduğu eğitim fuarlarına birçok vakıf üniversitesi katılım sağlamıştır. Bağımsız iş birliği imkanlarını değerlendiren üniversitelerde mevcuttur. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Mzumbe Üniversitesi'yle Tanzanya'da akademik iş birliği imkanları, öğrenci değişim programlarını da kapsayan bir protokol imzalamıştır.⁷⁵

İki ülke arasındaki üniversite iş birlikleri 2010 yılından itibaren artmıştır. Üniversitelerin yapmış olduğu protokoller ve değişim programlarının artmasına yönelik ekonomik imkanların iyileştirilmesi gerekmektedir. Özellikle değişim programlarında, Tanzanya'ya gelen akademisyenlerin imkanlarının iyileştirilmesi sürdürülebilir iş birliği için önemlidir. Tanzanya'daki yaşam standartları ele alındığında, bu imkanların kısıtlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum iki ülke arasındaki iş birliklerinin sadece kâğıt üzerinde olmasına sebebiyet vermiştir. Bu durumun aşılması için her iki ülkeninde hem öğrenci hem akademisyenlere yönelik barınma ve sosyal imkân yatırımlarını arttırması kalıcı ve derinlikli akademik çalışmaların olmasına imkân sağlanacağı tespit edilmiştir.

Süleyman Demirel Üniversitesi eğitim alanında Tanzanya'ya katkı sağlayan üniversitelerden biridir. Erasmus programları kapsamında İktisadi ve İdari Bilimler

⁷³ 2005-2015 Yılları arasındaki Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti Başkanı, <https://obama.artifacts.archives.gov/people/10843/president-jakaya-kikwete>, [09.04.2025]

⁷⁴YÖK, Darüsselam Üniversitesi'nin İş Birliği Talebi, <https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/talep-detay.aspx?did=2>, [05.04.2025]

⁷⁵ İstanbul Gelişim Üniversitesi'nden Tanzanya'da Bulunan Mzumbe Üniversitesi ile İş Birliği, <https://sustainability.gelisim.edu.tr/tr/idari-haber-iguden-tanzayada-bulunan-mzumbe-universitesi-ile-is-birligi>, [13.01.2025]

Fakültesi akademisyenlerinin, Tanzanya'daki Collage of Businnes Education Dar Es Salam'da ders verme ve eğitim alma imkanları olmuştur. Bu imkanlar neticesinde iki ülke arasında kurum kültürü ve tecrübe paylaşımı imkanları doğmuştur.⁷⁶

Ankara Üniversitesi ve Zanzibar Devlet Üniversitesi arasında Diş Hekimi Fakültesi teknik malzeme ve donanımlar noktasında protokol imzalamıştır. Bu protokol kapsamında Ankara Üniversitesi çeşitli diş tedavi ünitelerine hibe etmiştir. Darüsselam Üniversitesi ile de akademik iş birliği protokolleri imzalayan Ankara Üniversitesi, Tanzanya ve Türkiye eğitim iş birliğine katkı sağlayan en önemli üniversite konumuna gelmiştir.⁷⁷

Tanzanya'daki üniversitelerle iş birlikleri noktasında en sistematik ve uzun sürdürülebilir yatırımlar yapan kurum Ankara Üniversitesi'dir. Ankara üniversitesi Tanzanya'da en çok faaliyet yürüten üniversite konumundadır. Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünivar ve beraberindeki heyet, ülkede eğitim imkanlarına yönelik faaliyetler üzerine iş birliği imkanlarını görüşmüştür. Bu minvalde değişim programları ve öğrenci hareketliliği ön en önemli eğitim yatırımlarından olmuştur. Bu yatırımların dışında yapılan teknik malzeme desteği de Tanzanya'da eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlamıştır. Tanzanya ve Zanzibar'da faaliyetlerine devam eden Ankara Üniversitesi bu iş birliğinin bir göstergesi olarak, Cumhurbaşkanı Samia Suluhu'ya fahri doktora unvanı vermiştir.

Türkiye'nin turizm alanındaki deneyimlerini Tanzanya ile paylaşımı, akademik iş birliği seviyesine yükselmiştir. Turizm ve otelcilik sektöründe Afrika'da önde gelen ülkelerden Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, Türkiye'den üniversitelerle bu sektörle alakalı iş birliği ve protokoller imzalamıştır. Türkiye mezunu olan ve aynı zamanda Zanzibar Devlet Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İdris Rai öncülüğünde Turizm

⁷⁶ Süleyman Demirel Üniversitesi'den Akademisyenler Tanzanya'da Erasmus Hareketliliği Gerçekleştirdi, <https://w3.sdu.edu.tr/haber/11990/sdulu-akademisyenler-tanzanyada-erasmus-hareketliliği-gerçekleştirdi>, [02.07.2025]

⁷⁷ Ankara Üniversitesi, Zanzibar Devlet Üniversitesine Diş Tedavi Üniteleri Hibe Ediyor, <https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-zanzibar-devlet-universitesine-dis-tedavi-uniteleri-hibe-ediyor>, [17.01.2025]

Fakültesi heyeti, Erasmus kapsamında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi ile turizm ve işletmecilik alanında öğrenci ve öğretim üyesi değişimi sürecini başlatmıştır.⁷⁸

Tanzanya'nın en önemli gelir kaynağı turizmdir. Afrika'nın geniş topraklarına yayılan safari turizmi ülkenin en önemli geçim kaynağı arasındadır. Bu nedenle turizm önemli bir sektördür. Tanzanya'ya bağlı Zanzibar Adası dünyanın önde gelen turizm duraklarından biridir. Bu noktada üniversitelerin turizm ve otelcilik fakülteleri için önemli imkanlar sunmuştur. Türkiye'nin turizm ve otelcilik tecrübelerini aktarabileceği, ekonomik fırsatların olduğu Zanzibar Adası'nda, üniversitelerin staj ve değişim programları iki ülke akademisine ve dolayısıyla ekonomisine katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda Türk Üniversitelerinin bu alanda yatırımları vasat kalmıştır. Bu durumun en önemli nedenlerinden olan birisi uzak mesafe ve maliyet imkanlarının kısıtlılığı olmuştur.

Sağlık alanında da Türk üniversiteleri aktif rol oynamıştır. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Darüsselam üniversitesi ile protokol imzalamıştır.⁷⁹ Akademik iş birliği imkanlarını arttırmak ve kültürel alışverişi geliştirmek adına öğrenci ve akademisyen değişimlerine imkân sağlamak üzere gerçekleşen protokol sağlık alanına yönelik iş birliğiyle ön plana çıkmıştır.

Türk üniversitelerinin, ülkede yapmış olduğu iş birlikleri neticesinde, 2009'dan sonra Türkiye'deki Tanzanyalı öğrenci sayısı artmış ve iki ülke arasındaki ilişkiler bu bağlamda da gelişmiştir. Eğitim yatırımları, 2024 yılı itibariyle Tanzanya Devlet Başkanı ve Cumhurbaşkanımızın imzalamış olduğu protokoller neticesinde birçok devlet kurumunu kapsayacak şekilde büyük bir ivme kazanmıştır. Eğitimden, sağlığa, inşaat sektöründen, tarıma kadar birçok alanda varılan iş birliği iki ülke arasında köprü konumunda olan öğrencilerin katkılarıyla olmuştur. Türk Üniversitelerinde eğitim

⁷⁸ Tanzania State of Universtiy of Zanzibar'dan KA107 Ziyareti. (Erasmus Programları tarafından sağlanan AB fonlarının Avrupa Kıtası dışındaki coğrafyalarda sağlanmasını destekleyen program), <https://iro.esogu.edu.tr/Haber/Detay/34/tanzanya-state-university-of-zanzibardan-ka107-ziyareti>, [18.01.2025]

⁷⁹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi ve Darüsselam Üniversitesi Mutabakat Zaptı, https://sbu.edu.tr/FileFolder/Dosyalar/f7983245/2021_3/tanzanya-dar-es-salaam-mutabakat-zapti-23b75d3e.pdf, [25.01.2025]

gören öğrencilerin, ülkelerine döndüklerindeki konumları bu iş birliği imkanlarını arttırmıştır. Türkiye mezunu Zanzibar Devlet Başkanı'nın katkılarıyla, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti arasında 6 farklı sektörde yapılan antlaşma, eğitim yatırımlarının bir yansıması olmuştur. Türkiye ile Tanzanya arasında üniversite düzeyinde gelişen akademik iş birlikleri sadece eğitim faaliyetleri ile sınırlı kalmamakta; aynı zamanda ekonomik, kültürel ve diplomatik ilişkileri de pekiştiren çok boyutlu stratejik ortaklıklara dönüşmüştür.

3.6. YTB'nin Eğitim Faaliyetleri ve Mezun Dernekleri

Uluslararası öğrenci derneklerinden biri olan UDEF'in YTB mezunları ve mezunlarla ilgili çalışmaları, Türk dış politikasının eğitim yatırımlarının gelmiş olduğu noktayı göstermesi açısından önemlidir.

YTB, Türk Dış Politikasının en önemli eğitim unsurlarından biridir. Türkiye Bursları, Türkiye'nin uluslararası öğrencilere sağlamış olduğu burs imkanıdır. Önlisans itibaren lisans, yüksek lisans doktora ve Türkoloji kursları sağlamaktadır. Başarılı öğrencilerle Türkiye ve diğer ülkeler arasında karşılıklı iş birliği imkanlarını ve geliştirilmesini hedeflemiştir.⁸⁰

Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEF) Başkanı Mehmet Ali Bolat:

1983 yılından bu yana Türkiye'de okuyup mezun olan uluslararası öğrenci sayısı 100 bine ulaştı. Yani dünyada 100 bin insan Türkiye'yi tanıtıyor. Gönüllü olarak elçilik yapıyor. Bunların arasında bakanlar, milletvekilleri, iş adamları ve gazeteciler gibi her alanda faaliyet gösteren insanlar var. Öğrencilerin yüzde 80'i mezun olduktan sonra ülkelere dönüyor ve oralarda çok güzel çalışmalar yapıyor. Kimi doktor oldu kimi ticaret ve siyasetle uğraşıyor. Türkiye mezunları her alanda iyi noktalara geliyor. 1983 yılından bu yana Türkiye'de okuyup mezun olan uluslararası öğrenci sayısı 100 bine ulaştı. Yani dünyada 100 bin insan Türkiye'yi tanıtıyor. Gönüllü olarak elçilik yapıyor. Bunların arasında bakanlar, milletvekilleri, iş adamları ve gazeteciler gibi her alanda faaliyet gösteren insanlar var. Türkiye'nin Müslüman bir ülke olduğu için İslam dünyasından öğrenci çektiğini anımsatan Bolat, İstanbul, İzmir ve Ankara başta

⁸⁰ Uluslararası Öğrenciler, <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler>, [16.01.2025]

*olmak üzere Türkiye'nin 70 şehrinde uluslararası öğrenci var.*⁸¹ açıklamasıyla konunun önemine değinmiştir.

Türkiye Afrika açılımı sonrası, TİKA, YYE, TMV, TDV, gibi kurumlarının yanında, eğitim ve öğretime katkılarıyla bilinen YTB, Tanzania ve Zanzibar'dan öğrencileri Türk Üniversitelerinden tam burslu olarak eğitim fırsatı sunmaktadır. Tam burs fırsatı lisans öğrencilerine, lisansüstü ve araştırmacılara verilmiştir. Türkiye Mezunları Projesiyle, Afrika'da faaliyetler yürüten YTB, mezun buluşmaları programlarıyla ekonomik, kültürel ilişkilerin artarak devam etmesine katkı sağlamıştır. Nitekim Tanzania/Zanzibar ve Kenya'da düzenlenen geleneksel mezun buluşmalarına katılan YTB Başkanı Abdullah Eren, Mezun buluşmalarının önemini şu sözlerle ifade etmiştir.

*Türkiye Mezunları ülkemizin gönüllü elçileridir. Mezunlarımızla irtibatımızı daha sıkı tutmak istiyoruz. Mezunlarımızın bu bölgelere yatırım yapan Türk iş insanlarıyla da Türk şirketleriyle de ilişki kurmasını istiyoruz. Eminim ki bu bölgelere yatırım yapan, Türk şirketleri Türkiye Mezunlarından çokça istifade ediyorlar.*⁸²

Tanzania Cumhurbaşkanı Samia Suluhu Hassan Türkiye Cumhuriyeti'ni 17-24 Nisan 2024 tarihlerinde ziyaret etmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın daveti üzere gelen Samia Suluhu Hassan, iki ülke arasındaki iş birliğini arttırmaya yönelik aşağıda belirtilen antlaşmaları imzalamıştır.

YTB ve Tanzania Birleşik Cumhuriyeti arasında yükseköğretim ve diasporaya yönelik anlaşmalar imzalanmıştır. YTB ile Zanzibar Eğitim ve Mesleki Terbiye Bakanlığı arasında imzalanan bu antlaşmaların Türkiye'deki üniversite ve diğer kurumlarla desteklenmesi ve sürdürülebilir politikaların devam etmesi önemlidir. Bu antlaşmalarda, Tanzania ve Türkiye uluslararası öğrenci hareketliliğinin etkisi olduğu

⁸¹ Engin Özekinci, "Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu Başkanı Bolat: 100 bin İnsan Türkiye'yi Tanıtıyor", <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/uluslararasi-ogrenci-dernekleri-federasyonu-baskani-bolat-100-bin-insan-turkiyeyi-tanitiyor/949194>, [15.01.2025]

⁸² Türkiye'nin Afrika ile İlişkilerinde Afrikalı Türkiye Mezunları Önemli Bir Rol Oynuyor, <https://ytb.gov.tr/haberler/turkiyenin-afrika-ile-iliskilerinde-afrikali-turkiye-mezunlari-onemli-bir-rol-oyunuyor>, [20.02.2025]

görülmüştür. YTB ve Tanzania Birleşik Cumhuriyeti Dışişleri ve Doğu Afrika İş birliği Bakanlığı arasındaki Diaspora Siyaseti Alanında İş birliği Mutabakat Zaptı da YTB Başkanı Eren ve Makamba tarafından imzalanmıştır.⁸³ Ancak bu tür iş birliklerinin derinleşebilmesi yalnızca protokol düzeyinde kalmayıp uygulamada da karşılıklı yatırımlarla desteklenmesine bağlıdır.

Türkiye’de yükseköğrenim görerek mezun olan Tanzanyalı öğrenci sayısının artması mezunlar arasında kurumsal bir ağ ihtiyacını doğurmuş ve bu doğrultuda Tanzania ve Zanzibar’da Türkiye Mezunları Dernekleri kurulmuştur. Bu dernekler yalnızca nostaljik bir bağ kurmakla kalmayıp mezunların Türkiye ile Tanzania arasındaki ekonomik ve diplomatik ilişkilerde aktif rol üstlenmesini kolaylaştıran bir platform işlevi görmüştür. Mezunlar, Türkiye’nin kamu diplomasisi stratejilerinde kültürel elçiler olarak konumlanmakta; Türk kurum ve şirketlerinin Tanzania’daki faaliyetlerini kolaylaştırıcı bir etki yaratmıştır.

Bu durumun en dikkat çekici örneklerinden biri Zanzibar Devlet Başkanı Hüseyin Ali Mwinyi’nin Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu olmasıdır (1985–1991). Dr. Mwinyi’nin Türkiye ile olan kişisel bağları, 2020 sonrasında bölgede artan Türk yatırımları açısından önemli bir zemin oluşturmuştur. Özellikle altyapı ve inşaat sektörlerinde Türk müteahhitlerin tercih edilmesi eğitim diplomasisinin uzun vadeli stratejik etkilerini somutlaştırmaktadır. Dr. Mwinyi’nin kendisini "Yarı Türk" olarak tanımlaması ve sıklıkla "en büyük yatırım insana yapılan yatırımdır" şeklindeki vurguları Türkiye’nin eğitim alanında gerçekleştirdiği yumuşak güç uygulamalarının karşılık bulduğuna göstermiştir.

Türkiye Mezunu Hüseyin Ali Mwinyi’nin Hürriyet Yazarı Nuran Çakmakçı’yla yaptığı röportajdaki ifadeleri, Türkiye mezunlarının iki ülke arasında nasıl bir bağ kurulduğuna örnek teşkil etmiştir.

Devlet Başkanı Mwinyi, babam Prof. Dr. Orhan Oğuz döneminde Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde okuyup diplomasını babamdan almış. Kadirbilirlik örneği gösterip benimle görüştü ve ailesini tanıştırdı. Çok sıcaktı. Duygulandım.

⁸³ Türkiye ve Tanzania Arasında Yüksek Öğretim ve Diaspora Alanında İş Birliği, <https://ytb.gov.tr/haberler/turkiye-ile-tanzanya-arasinda-yuksekogretim-ve-diaspora-alanlarında-isbirliği#>, [13.01.2025]

Üniversite yıllarını çok iyi hatırlıyor ve babamla ilgili çok güzel duygu ve düşünceleri var. Artık Türkçe konuşamadığını ama konuşulanları hâlâ anlayabildiğini söyledi. Daha sonra eşi aramıza katıldı. 4 çocukları olmuş. Onları anlattı. Mütevazı kişiliği ve ailecek samimiyetleri beni çok etkiledi. Tüm aile çok mütevazı idi. Kendisine nazik ziyaretinin anısına mezuniyetine ilişkin haberin kupürünü ve babamla ilgili olan resimli kitapçığı verdim. Ailecek İstanbul’u çok sevdiklerini söylediler. Varolsunlar inşallah tekrar görüşeceğiz. Beni Zanzibar’a davet ettiler. Hepsi güler yüzlü ve sıcakkanlıydı. Türkiye ile ilgili çok güzel anıları olduğunu söyledi. Ben de ‘Çocuklarınızın da Türkiye’de okumasını ister misiniz?’ diye sordum. Onlar da ‘Çocuklar isterse tabii ki düşünürüz.’⁸⁴

Türkiye mezunu ve önemine dair başka bir örnekte Dr. Abdullah Muhammed Hassan’dır. Hacettepe Tıp Fakültesi mezunu olan Hasan, Zanzibar’da mesleğini icra etmiştir. Akıcı Türkçe konuşan Hasan, almış olduğu kaliteli eğitim sonunda kendi ülkesinde insanlara hizmet vermektedir.⁸⁵

Türkiye mezunu bireylerin ülkelerinde üstlendikleri siyasi ve bürokratik roller sadece bireysel başarı öyküleri olarak değil, aynı zamanda Türkiye’nin Afrika’daki kurumsal etkisinin bir uzantısı olarak değerlendirilmelidir. Mezun dernekleri ise bu potansiyelin sürekliliğini sağlayan, eğitim ve dış politika arasında köprü kuran yapılar olarak çalışmıştır. Bu yapılar, çalışmanın temel tezlerinden biri olan eğitim yatırımlarının diplomatik etkileşimi güçlendirme kapasitesinin somut göstergelerinden biri olmuştur.

Tanzanya’da Türkiye’den mezun öğrencilerin çoğu, Tanzanya’da önemli sektörlerde istihdam edilmiştir. Özellikle bilişim, mühendislik, telekomünikasyon, tarım, yazılım gibi alanlarda devletin farklı kurumlarında önemli pozisyonlarda çalışmaktadırlar. 2017 yılında Darüsselam’da yapılan mezun buluşmasında, Türk iş adamları ve mezun öğrencilerin katılımı ile bir program düzenlenmiştir. Türkiye ile Tanzanya arasındaki iş birliğinin mezunlar ve yatırımcılar arasındaki koordinasyonla sağlanabileceğine

⁸⁴ Nuran Çakmakçı, “Zanzibar Devlet Başkanın Vefası, Ben Yarı Türk Sayılıyım”, *Hürriyet Gazetesi*, 7 Ekim 2023

⁸⁵ Tufan Aktaş, “Zanzibar Adası’nda ‘İzmir Eczanesi’”, *Anadolu Ajansı*, 18 Ocak 2017

vurgu yapılmıştır. 2017 yılı itibariyle Tanzanya’da 400 üstünde Türkiye mezunu vardır.⁸⁶

Türkiye mezunlarının kurmuş olduğu Türkiye Mezunları Sosyal ve Yardımlaşma Vakfı SETTA (Social Economic Tier of Turkish Alumni Foundation) vakfı, Tanzanya ve Zanzibar’da, sosyal yardımlardan eğitime, ekonomik kalkınmaya yönelik faaliyetleri ile son yıllarda ön plana çıkmıştır. YTB ve TDV ile iş birliği içerisinde çalışan SETTA, Türkiye mezunlarının, sosyal yardımlar noktasında bulunduğu merkez konumuna gelmiştir.⁸⁷

Türkçe dil kursları ve Türkiye’de üniversitelerde burs sağlama imkânlarını sunan vakıf, ülkede Türkçenin yaygınlaşması ve Türk Üniversitelerinin tanıtımı noktasında önemli bir misyon üstlenmiştir. Zanzibar’da faaliyet gösteren Türkiye Mezunları Derneği’nin de YTB kapsamında düzenlediği oryantasyon programları bölgede artan mezun sayısının koordinasyonunu sağlamak açısından önemli bir rol üstlenmiştir. Bu programlar sadece bilgilendirme etkinlikleri değil; aynı zamanda Türkiye’de eğitim görmeye hazırlanan yeni öğrencilere rehberlik sunan stratejik bir geçiş mekanizması olarak da düzenlemiştir.

Söz konusu programlar, Zanzibar Maarif Okulları ile iş birliği içinde yürütülmekte olup Türkiye’deki burslu eğitim süreçlerinin daha sistematik ve bilinçli şekilde yürütülmesini hedeflemiştir. Bu tür iş birlikleri, sadece bireysel başarıları değil; Türkiye’nin eğitim diplomasisinin sahadaki kurumsal etkisini güçlendiren bir altyapı üretmiştir. Mezunların bursiyer adaylarına doğrudan rehberlik etmesi bilgi ve tecrübe aktarımını yerelleştirmekte; bu da Türkiye’nin eğitim ihracatının kalıcı etkiler üretmesini sağlamasına imkân tanımıştır.⁸⁸

⁸⁶ Tufan Aktaş, “Tanzanya’da Türkiye Mezunları ve Türk İş Adamları Buluşması”, *Anadolu Ajansı*, 19 Ocak 2017.

⁸⁷ “Türkiye Mezunları Sosyal Yardımlaşma Vakfı”, <https://www.settafoundation.or.tz/about>, [12.02.2025]

⁸⁸“Zanzibar Türkiye Oryantasyon Programı”, <https://turkiyemezunlari.gov.tr/etkinlikler/zanzibar-turkiye-burslari-oryantasyon-programi-2022-09-09T15-05-44> , [07.03.2025]

3.7. Türkiye Diyanet Vakfı'nın Tanzanya ve Zanzibar'daki Eğitim Faaliyetleri

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak kurulan Türkiye Diyanet Vakfı, ülke içinde ve ülke dışında uluslararası eğitimden, sosyal hizmetlere varan yatırımlarıyla, Türk Dış Politikasının en önemli kurumlarından biri olmuştur. Dini hizmetlerin ağırlıkta olduğu kurumun faaliyetleri arasında uluslararası öğrencilik bağlamında en önemli projesi Uluslararası İmam Hatip Okulları olmuştur. Yurtdışında yaşları 12-16 arasında değişen ve belli akademik başarı kriterlerini sağlayan öğrencilere sağladığı tam burs imkânıyla, uluslararası öğrencilerin Türkiye'de okumasına öncülük etmiştir. Tanzanya ve Zanzibarlı öğrencilere lisans ve lisansüstü burs imkanlarını da sağlamıştır. İlahiyat lisans ve lisansüstü bölümlerine vermiş olduğu burslar sayesinde Türkiye'nin farklı illerinde öğrenciler kaliteli eğitim imkânı bulmuştur. İstanbul, Bursa, Konya, Gaziantep ve Kayseri, Uluslararası İmam Hatip okullarının bulunduğu şehirlerdir. Lise eğitiminde, dini ilimlerin yanında fen ve sosyal bilimlerin de ağırlıkta olduğu çok dilli bir eğitim müfredatından istifade etmiştir. Türkçe eğitimlerinin akabinde, lise eğitimlerine devam etmişlerdir.

Türkiye Diyanet Vakfı ve Türkiye Maarif Vakfı iş birliğiyle Maarif okullarında akademik başarısı yüksek olan ve yeterli kriterleri sağlayan öğrenciler, uluslararası imam hatip okullarına gönderilmiştir. Her yıl başvuru kısıtlaması yapılmaksızın burslardan faydalanmak isteyen öğrencilerin başvuru talepleri değerlendirilmektedir. Burslara, 20 kadar öğrenci yeterliliği sağlayıp burs kazanma imkânı bulmuştur. Türkiye Diyanet Vakfı'nın en büyük eğitim yatırımı yaptığı ülkeler arasında yer alan Tanzanya ve Zanzibar, özellikle kırsal kesimde eğitimden mahrum olan öğrenciler için burslu eğitim imkânı sağlamıştır. Bu yatırımların yanı sıra yetimhane projeleri, sosyal yardım faaliyetleri ile dini eğitimin ağırlıklı olduğu hizmetler vermiştir.⁸⁹

Bölgede faaliyet gösteren Diyanet Koordinatörlüğü'nün, kırsal bölgelerdeki yetimhane yatırımları ve kurban faaliyetleri neticesinde Türkiye'nin bilinirliği artmıştır. Özellikle yetimhane yatırımları, iki ülke arasında dini bağların gelişmesine katkı sağlamıştır. İlahiyat fakültelerinden mezun olan öğrenciler ülkeye dönüşlerinde irşat faaliyetlerine başlamıştır. Tanzanyalı öğrenciler, özellikle kırsal kesimde yaşayan

⁸⁹ "Türkiye Diyanet Vakfı Tanzanya'da Yetimleri Himaye Edecek", <https://tdv.org/tr-TR/turkiye-diyamet-vakfi-tanzanyada-yetimleri-himaye-edecek/>, [04.02.2025]

Masai kabilelerine İslamı tebliğ misyonunu üstlenmiştir. Fakat ilahiyat öğrencilerinin karşılaştıkları en büyük sorunlardan bir tanesi ekonomik sıkıntılar olmuştur. Bölgede dini hizmet veren kişilerin her ne kadar toplum nezdinde itibarları olsa da genelde bu mezunlar ya tercüman olarak istihdam edilmekte ya da farklı sektörlerde iş imkanları arayışlarına girmektedir.

3.8. Sivil Toplum Kuruluşları ve Katkıları

İnsani yardım faaliyetleri, Türkiye'nin dış politikasında özeldir Afrika Politikasında en güçlü araçlardan biri olmuştur. Türkiye'nin resmi yardım ajansı olan TİKA, Türkiye'nin Afrika'ya yaptığı kalkınma yardımının bir parçası olarak Etiyopya, Sudan ve Senegal'de bulunan üç bölgesel ofisi ve diğer ülkelerdeki ofisleriyle kıta da çalışmalarını yürütmektedir.⁹⁰

STK'lar kıtada yumuşak güç olarak Türkiye'nin en önemli stratejilerinden biri olmuştur. 2000'li yıllardan sonra STK'ların en önemli yatırımlarından birisi inanç diplomasisi olmuştur. Bu inanç diplomasisi DİB, TİKA, YYE, Kültür ve Turizm bakanlığı aracılığıyla desteklenmiştir. Bu diplomasi'nin temel hedeflerinden birisi öğrencilerin kendi ülkelerinde eğitim almalarıdır. TDV bu noktada ilahiyat burslarıyla dünyanın pek çok yerinden öğrencilerin bu eğitimi almalarına imkân vermiştir. Hafızlık eğitimlerinin yanında kuran kursları, proje imam hatiplerden doktora imkanlarına kadar ilgili hizmet imkân sağlanmıştır. Ayrıca Afrika'dan gelen öğrenciler ilahiyat eğitimlerinden sonra TDV merkezlerinde eğitim seminerlerine katılmıştır.⁹¹

Tanzanya'da eğitim, gıda, imar yardımlarında bulunan İHH, açmış olduğu eğitim kurumlarıyla, Türkiye ve Tanzanya arasında bir köprü görevi görmüştür. Cami ve Kuran Kurslarının yanında Faruk Aktaş İmam Hatip Lisesi'ni de faaliyete geçirmiştir. Din ilimlerinin yanı sıra Fen ilimlerinin de müfredatta yer aldığı eğitim kurumu,

⁹⁰ Mehmet Özkan, "Türkiye'nin Afrika'da Artan Rolü; Pratik Çabalar ve Söylemler", *Ortadoğu Analiz*, C.4, S.46 (2012): 22.

⁹¹ Mehmet Baydemir, "Türkiye'nin Sahraaltı Afrika'ya Yönelik İnanç Diplomasisi", *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*", C.6, S.1, (2022): 344-364.

Tanzanya/Zanzibar’da bölge halkı ile Türkiye arasında eğitim köprüsü misyonunu taşımıştır.⁹² Şehit Faruk Aktaş Okulu adıyla Zanzibar’da faaliyete geçen eğitim merkezi, Arapça, İngilizce, Bilgisayar gibi derslerinde verileceği bir eğitim programını uygulamaktadır. Okul ile ilgili açılış konuşmasında Zanzibar Başbakan Yardımcısı Ali Juma Shanhuna, “Eğitimin ülkenin kalkınmasında ve gelişmesinde önemli bir faktör olduğunu ve Türkiye’nin bu alanda ülkemize yardımlarda bulunduğunu, selam ve dualarını kardeş ülke Türkiye’ye ilettiğini” ifade etmiştir. Eğitim tam kapasiteyle eğitim veren okul, bölge insanına, ücretsiz eğitim imkânı vermiştir. Mezun olan öğrencilerin, YTB ve TDV bursları ile Türkiye’de üniversite eğitimi alma imkanları bulunmaktadır.⁹³

Sadakataşı Derneği tarafından inşa edilen Abdulhamit Han Camii ve Külliyesi, Zanzibar’da 200 kapasiteli ibadethanesi ve eğitim merkeziyle bölge halkının rağbet ettiği kurumlar arasındadır. Din ilimlerinin öğretildiği ve hafızlık merkezi olarak faaliyet gösteren Külliye, Türkiye Maarif Vakfı’nın katkılarıyla da ulusal müfredatın uygulandığı bir eğitim yuvası haline gelmiştir.⁹⁴

Tanzanya’nın başkenti Dodoma’da Sadakataşı Derneği tarafından dini eğitimin verileceği eğitim merkezi, bölgede eğitim imkanlarından ve dini ilimlerden mahrum olan öğrenciler için imkân sağlamıştır.⁹⁵

Tanzanya ve Zanzibar’da insani yardım faaliyetleri çerçevesinde faaliyet gösteren Cansuyu Derneği, ülkede temiz suya erişim sorunu yaşayan halk için, su kuyusu faaliyetleri, gıda yardımları, kurban faaliyetleri, kırtasiye yardımları gibi birçok alanda

⁹² “Zanzibar’da 2 Cami ve 2 Kuran Kursu Açılışı Yaptık”, <https://ihh.org.tr/haber/zanzibarda-2-cami-ve-2-kuran-kursu-acilisi-yaptik-1354>, [22.01.2025]

⁹³ “Tanzanya’da Şehit Faruk Aktaş Okulu”, <https://ihh.org.tr/haber/tanzanyada-sehit-faruk-aktas-okulu-659>, [16.01.2025]

⁹⁴ Murat Paksoy, “Tanzanya’da Sultan Abdulhamit Han Camisi İbadete Açıldı”, *Anadolu Ajansı*, 2 Temmuz 2020.

⁹⁵ “Tanzanya’ya 2 Yeni Cami”, <https://www.sadakatasi.org.tr//page/tanzanya-ya-2-yeni-cami/610>, [29.01.2025]

köylere ulaşarak faaliyetlerini devam ettirmektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde bölge halkı ile Türkiye arasında köprüler kurulmaya çalışılmıştır.⁹⁶

Tanzanya ve Zanzibar'da faaliyet gösteren bir diğer yardım kuruluşu Hüdayi Vakfı'dır. Rehema Okulları adıyla, Tanzanya Darüsselim'da eğitim faaliyeti yürüten vakıf, her yıl yüzlerce öğrenci mezun etmektedir. Tanzanya'da 30'a yakın okulu mevcuttur. Mezun olan öğrenciler üniversite veya dini eğitimlerini tamamlamaları için İLAM'a⁹⁷ gönderilmektedir. 400 kapasiteli Türkiye İmam Hatip Ortaokulu ve Lisesi hem dini hem de okul derslerine yönelik programlar yürütmektedir. Tanzanya'nın tüm bölgelerinden seçilen kız ve erkek öğrencilerin eğitim gördüğü Rehema İmam Hatip Lisesinde ulusal sınavlarda birincilik ve onunculuk elde edilmiştir.⁹⁸

Umuda Koşanlar Derneği Tanzanya'da insani yardım faaliyeti kapsamında, 130 yetimin barınma, eğitim ve gıda yardımlarını bölgeye ulaştırmıştır.⁹⁹

Hayrat Yardım aracılığıyla 2022 yılında Zanzibar'da eğitim merkezi faaliyete geçmiştir. Eğitim imkanlarından mahrum olan öğrenciler için kırsal kesimde faaliyete geçen eğitim merkezi, bölgede eğitime katkı sağlayarak, eğitimin adanın her tarafına ulaştırılması amacıyla faaliyetlerine devam etmektedir.¹⁰⁰

İnsana Değer Veren Dernekler Federasyonu tarafından inşa edilen II. Abdulhamid Han (1842-1918) Medresesi bölgede eğitime katkı sağlayan kurumlar arasındadır. Eğitim

⁹⁶ “Cansuyundan Tanzanya'ya Yardım Organizasyonu”, <https://cansuyu.org.tr/cansuyundan-tanzanyaya-yardim-organizasyonu-tr-2942.html>, [30.01.2025]

⁹⁷ İlmî Araştırmalar Merkezi. Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı Tarafından kurulan Araştırma Merkezi. <https://ilam.org.tr/hakkimizda.html>, [01.05.2025]

⁹⁸ “Üç Kültürün Harman Olduğu Ülke Tanzanya”, <https://www.hudayivakfi.org/uc-kulturun-harman-oldugu-ulke-tanzanya.html>, [05.02.2025]

⁹⁹ “Tanzanya Yetimhanelerine Ulaştırdıklarımız”, <https://umudakosanlar.org.tr/birlikte-basardiklarimiz/Tanzanya-yetimhanelerine-ulastirdiklarimiz>, [07.03.2025]

¹⁰⁰ “Tanzanya-Zanzibar Eğitim Merkezi”, <https://hayratyardim.org/bagis/tanzanya-yetim-egitim>, [18.03.2025]

hizmetlerinden, imar faaliyetlerine, gıda yardımından birçok insani yardım faaliyetleri yürüten dernek, Tanzanya ile Türkiye arasında kurulan ilişkilere katkı sağlamıştır.¹⁰¹

Karşılıklı açılan büyükelçilikler, THY tarafından yapılan doğrudan seferler, iş çevreleri ve yardım kuruluşların yoğun faaliyetleriyle son 10 yıllık dönemde Afrika-Türkiye ilişkilerinde büyük bir ivme yakalandığı görülmüştür. Türkiye'nin Afrika ile ilişkilerine paralel olarak Doğu Afrika Topluluğu ülkeleriyle de ilişkileri hızlı bir şekilde gelişmiştir. Doğu Afrika ülkeleriyle olan ticarete bakıldığında Türkiye'nin ilerlediği ancak ön sıralarda yer almadığı görülmüştür. Ayrıca ikili ilişkilerde Türkiye lehine bir ticaret açığının varlığı görülmüştür.¹⁰²

Türk vakıf ve dernekleri, özellikle kırsal bölgelerde küçük ölçekli okullar, eğitim merkezleri ve hafızlık kurumları kurmuştur. Ancak bu kurumların sayısı net olarak tespit edilememekte, çoğu zaman kayıt dışı ya da proje bazlı faaliyet göstermektedirler. Bu tür kurumlarda eğitim gören öğrenci sayısının ise birkaç yüz ile birkaç bin arasında olduğu tahmin edilmektedir.¹⁰³

Sivil toplum kuruluşlarının bölgede yapmış olduğu faaliyetlerin sürdürülebilir olması için takip sistemi oluşturulması zaruri hale gelmiştir. Özellikle bağışlarla inşa edilen okul, medrese, yetimhane gibi eğitim kurumlarının belirli periyotlarla denetime tabii tutulması suistimalleri ortadan kaldırma imkânı verecektir. Nitekim bağışlarla kurulan bu kurumların zaman içerisinde restorasyon ihtiyacı, öğrenci takip sistemi, istihdam problemleri gibi birçok alanda eksik kaldığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin pedagojik eğitimlerinin tamamlanması ve gerektiğinde Türk Üniversiteleriyle bağ kurabilecek bir sistemin oluşturulması gerekmektedir. Bu tarz

¹⁰¹ “Tanzanya’da II. Abdulhamid Han Medresesi Açıldı”, <https://www.iddef.org/tanzanyada-ii-abdulhamid-han-medresesi-acildi>, [05.02.2025]

¹⁰² Mehmet Baydemir, “Doğu Afrika Topluluğu-EAC-Türkiye İlişkileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, <https://afam.org.tr/dogu-afrika-toplulugu-eac-turkiye-iliskileri-uzerine-genel-bir-degerlendirme>, [07.03.2025]

¹⁰³ Mustafa Uzun, “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”, <https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf>, [21.04.2025]

kurumların zamanla bir yerel aile şirketine dönüştüğü ihmal edilmemelidir. Bu bağlam sivil toplum kuruluşlarının yapmış olduğu yatırımların, ciddi bir denetime tabii tutulması önem arz etmiştir.

3.9. Yerel Basında Türk Kamu Kurumları ve Türk Sivil Toplum Kurumları

Türkiye kurumlarının Tanzanya'daki varlığı 2015'ten sonra artış göstermiştir. Bu kurumlar arasında önemli projeleriyle öne çıkan TRT'nin, Türkiye Maarif Vakfı iş birliğiyle "Geleceğin Gazetecileri" adlı programı olmuştur. Basın ve iletişimin temel düzeyde uyguladığı bu programa öğrenciler büyük bir ilgi göstermiştir. Bu programın dışında iletişim ve telekomünikasyon desteği sağlamak amacıyla Türkiye'den gelen bir heyeti karşılama imkânı bulmuştuk. Bu heyetin amacı Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nde Türkiye'de kullanılan e-Devlet projesinin altyapısını kurmak olmuştur. Kısıtlı imkanların olduğu Tanzanya'da bu alanda Türkiye'den talep etmiş olduğu destek, Tanzanya ve Türkiye iş birliğinin bir göstergesi olmuştur. TRT Afrika yaklaşık 250 milyon insanın konuştuğu dil kabul edilen Svahili dilinde de yayın hayatına başlamıştır.¹⁰⁴ Her ne kadar Türkiye ve kültürü yerel medya organlarında diziler aracılığıyla tanıtılıyorsa da TRT vesilesiyle ulaşması Türk imajının yansıtılması adına önemli bir yatırım olmuştur.

Tanzanya'nın basın ve yayın imkanları, ülkedeki telekomünikasyon altyapısı düşünüldüğünde kısıtlı imkanlara sahiptir. Ülkenin en önemli yayın organları arasında Daily News, Citizen, Tanzania Broadcasting Corporation, Zanzibar Broadcasting Corporation ve diğer medya kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların dışında Tanzania Media Foundation¹⁰⁵ (Tanzanya Medya Vakfı), Tanzania Media Council (Tanzanya Medya Birliği) gibi kurumlarda bağımsız gazetecilik alanında faaliyet göstermektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁴ "TRT'nin Yeni Dijital Haber Kanalı TRT Afrika Yayın Hayatına Başlıyor", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/trtnin-yeni-dijital-haber-kanali-trt-afrika-yayin-hayatina-basliyor/2858275>, [11.04.2025]

¹⁰⁵ "Tanzanya Medya Vakfı", <https://www.tmf.or.tz/>, [01.05.2025]

¹⁰⁶ "Tanzanya Medya Birliği", <https://mct.or.tz/>, [01.05.2025]

Tanzanya'daki basın ve yayın incelendiğinde Türk kamu ve kuruluşlarının yatırımlarından kısa bilgiler şeklinde haber yapıldığı tespit edilmiştir. Genellikle Türk kurumlarının ve STK'ların okul, medrese, cami, yetimhane açılış törenlerini paylaşan bir haber niteliği taşımıştır.

Tanzanya yerel basınında yer alan Afrika Kültür Evi'nin çalışmaları bölgede faaliyet gösteren diğer sivil toplum kuruluşlarına ilham vermiştir. Afrika Kültür Evi Başkanı Zeliha Sağlam yapmış oldukları projelerle kadınların istihdamı ve sosyal gelişimine olan katkılarına değinmiştir.¹⁰⁷

Tanzanya ulusal basınında yer alan başka bir haberde ise Türkiye'nin Tanzanya'ya olan eğitim yatırımlarından bahsedilmiştir. Özel okulluk faaliyetlerinin artarak devam ettiğini belirten yazıda bağışlarla da eğitimin kalitesinin artırılması belirtilmiştir.¹⁰⁸

Yunus Emre Enstitüsü'nün açılışı vesilesiyle ulusal basına demeç veren Tanzanya Büyükelçisi Dr. Mehmet Güllüoğlu, Türk kültürünün tanıtılmasında Türk dilinin önemine vurgu yapmıştır. Günden güne artan bu ilginin iki ülke arasında ilişkilerin daha güçlü olacağını belirtmiştir.¹⁰⁹

¹⁰⁷ “Education and Production Workshop Opens in Tanzania With Turkish Cooperation and Coordination Agency’s Support”, <https://africasolutionsmediahub.org/2025/01/10/21707/>, [06.05.2025]

¹⁰⁸ “How Turkey Is Building Influence Its Influence in Tanzania”, <https://thechanzo.com/2022/02/13/how-turkey-is-building-its-influence-in-tanzania/>, [04.05.2025]

¹⁰⁹ “Tanzanians Urged to Apply For Online Turkish Language Courses”, <https://dailynews.co.tz/tanzanians-urged-to-apply-for-online-turkish-language-courses/>, [04.05.2025]

Ulusal basında yer alan başka bir haberde, Tanzanya Bilim ve Teknoloji bakanı Prof. Adolf Mkenda'nın Türk hükümetinin eğitime olan katkılarından bahsetmiş ve Türkiye Maarif Vakfının eğitimde kalitenin artırılmasına yönelik faaliyetlerine değinmiştir.¹¹⁰

Tanzanya Cumhurbaşkanı Samia Suluhu'nun Türkiye ziyaretinin yer aldığı haberde, iki ülke arasında imzalanan iş birlikleri ve eğitim ve teknoloji alanında yapılacak yatırımlara vurgu yapılmıştır.¹¹¹

Yerel basında, Ankara Üniversitesi tarafından Fahri doktora ünvanı verilen Tanzanya Cumhurbaşkanı, iki ülke arasında son yıllarda artan ticaret hacminin %400 oranında arttığını vurgulamıştır.¹¹²

Yerel basında yukarıdaki paragraflarda belirtildiği üzere kısa haber şeklinde paylaşımlar yapılmıştır. Bu yatırımların birçok kesime ulaşması için TRT Afrika önemli bir yatırım olmuştur. Türkiye ve Tanzanya basınında Türk eğitim yatırımlarının söylem düzeyinde de artırılması gerekmektedir.¹¹³

¹¹⁰ “Prof. Mkenda Applauds Turkish Maarif Schools For Providing Quality Education and Scholarship Opportunities for Tanzanian Students in Turkey”,
<https://habaritanzaniagrachemacha.blogspot.com/2024/10/prof-mkenda-applauds-turkish-maarif.html>, [03.05.2025]

¹¹¹ “Tanzanian President to Arrive Turkey on Five-Day State Visit”,
<https://newscentral.africa/tanzanian-president-to-arrive-turkey-on-five-day-state-visit/>, [03.05.2025]

¹¹² “Tanzanian President in Turkey: Received by Erdogan”,
<https://trendsnafrica.com/tanzanian-president-in-turkey-received-by-erdogan/>, [05.05.2025]

¹¹³ Akt. Mustafa Uzun, “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”,
<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf>, [21.04.2025]

SONUÇ

Tanzanya Doğu Afrika kıyısında yer alan en önemli ülkeler arasındadır. Müslümanlar yedinci yüzyıldan itibaren bölgede hakimiyet kurmuştur. Hint yarımadası, Fars yarımadası ve Arap yarımadasından gelen bu Müslümanlar Tanzanya'da Svahili (Sahilliler) kültürünü oluşturmuştur. Doğu Afrika sahillerinin ticaret için önemli bir bölge olması Müslüman tüccarların yanında batı kökenli aktörlerinde bölgeye gelmesini sağlamıştır. Başta Portekizliler olmak üzere İngiltere ve Almanya, Doğu Afrika sahili boyunca hakimiyet mücadelesine girmiştir. Osmanlı Devleti'nin her ne kadar sahraaltı bölgeyle ilişkileri kısıtlı olsa da Doğu Afrika sahilleri boyunca özellikle Portekizlilere karşı bölge halkının destek talep ettiği bir mercii olmuştur. Bölge halkları Osmanlı Devleti'ne ve hilafet makamına her zaman saygı göstermişlerdir.

Yirminci yüzyıl sömürgecilik tarihi açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Afrika kıtasında toplumlar bağımsızlık mücadelelerine başlamıştır. Afrika'daki bağımsızlık süreçleri yirminci yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. İngiltere ve Almanya, ticaret savaşlarını Tanzanya'da devam ettirmiştir. İngiltere bu mücadeleden galip çıkmıştır. Julius Nyrere 1954 yılında Tanganika Afrika Ulusal Birliği'ni (TANU) kurarak bağımsızlığa giden süreci başlatmıştır. Bölge, İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrılarak 1961 yılında Tanganika adıyla bağımsızlığını ilan etmiştir. 1963 yılındaki Zanzibar Devrimi ve Umman Sultanlığı'nın lağvedilmesiyle iki devlet (Tanganika ve Zanzibar Sultanlığı) birleşerek Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti adıyla, Pan Afrika ve Afrika Sosyalizmi temelli politikalarıyla kurulmuştur (1964).

Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, bağımsızlık sürecinden itibaren, antiemperyalist, Pan-Afrikan ve Afrika Sosyalizmi ekseninde bir dış politika izlemesinden dolayı, dış ilişkiler temelinde daha çok çevre ülkelerle temas kurmuştur. Mozambik, Zimbabve, Güney Afrika ve diğer Afrika ülkelerinin bağımsızlık süreçlerine destek sağlamış ve bölgede bu politikaya öncülük etmekle meşgul olmuştur. Bu durumdan dolayı, Türkiye ile teması 1979 yılına kadar olmamıştır.

1979 yılında Tanzanya'da Türk Büyükelçiliği kurulmuştur. İlk temas bu dönemde sağlanmıştır. Aynı yıl Tanzanya ve Uganda arasında yaşanan savaş nedeniyle ve bütçe

kısıtlamaları neticesinde elçilik kapatılmıştır. 2009 yılında ise yeniden faaliyete girmiştir. Bu zamana kadar iki ülke arasında doğal olan bu ilişki kopukluğu ticaretle başlamış olsa da Türkiye'nin eğitim faaliyetleri ve yatırımları sonucunda başka bir boyuta taşınmıştır. Tanzanya da "Afrika Yılı" (2025) ilanından sonra Türkiye'nin yatırım yaptığı en önemli ülkelerinden biri olmuştur. Ticari yatırımlarla başlayan süreç en önemli yatırım araçlarından olan eğitimle büyüyerek devam etmiştir.

Eğitim, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin ve ekonomik yatırımların en önemli unsurlarındandır. Bu durum, eğitimin ülkeler arasındaki iş birliği kapasitesini arttıran ve nitelikli insan kaynağını oluşturan yapısından kaynaklanmıştır. Tanzanya ve Türkiye bu ilişkinin en önemli örneklerinden olmuştur. Türkiye'de olan Tanzanyalı öğrencilerin iki ülke arasındaki ilişkilerin temelini attıkları görülmüştür. Kültürel birikimlerinin yanında, siyasi ve diplomatik ilişkiler geliştiren bu öğrenci ağı, Türkiye ile Tanzanya arasındaki ilişkilerin temeli olmuştur. "Kazan, Kazan" eksenli Afrika Dış Politikası, eğitim yatırımlarıyla ilişkilerin sürdürülebilir bir noktaya taşınmasına katkı sağlamıştır. 2000'li yıllarda, Tanzanya ile kurulan ilişkilerin ekonomik temelli olması her ne kadar iki ülke arasında bir temas sağlasa da Türkiye'nin 2010 yılından sonra ki eğitim yatırımları iki ülke arasındaki ilişkilerin en önemli unsuru olmuştur.

Eğitim yatırımlarının en önemlileri, üniversite iş birlikleri, burs imkanları, kültür merkezleri ve akademik programlardır. Bu iş birliği karşılıklı öğrenci ve akademisyen değişim programları, seminer ve ortak proje imkanlarıyla geliştirilmiştir. Bu bağlamda Türk üniversitelerinin Tanzanya'daki üniversitelerle yapmış olduğu iş birlikleri, TMV Okulları toplumun her kesimine hitap eden yapısı, Yunus Emre Enstitüsü'nün kültürel ve akademik faaliyetleri, TİKA projeleri, TDV ve YTB'nin burs imkanları ve diğer sivil toplum kuruluşlarının eğitim fırsatları ve insani yardım faaliyetleri, iki ülke arasında diplomatik ilişkileri arttırmıştır.

Türkiye'nin uluslararası öğrenci kapasitesi, Türk üniversiteleri, burs imkanları, Türkiye'nin Afrikalı öğrencilerin tercihleri arasında olmasına imkân sağlamıştır. Türk Kamu Kurum ve Kuruluşlarının bölgedeki varlığı neticesinde üniversitelere rağbet artmıştır. Beraberinde kültür aktarımı ve ekonomik yatırımların da gelişerek ilerlemesini sağlamıştır. Nitekim ülkede Türkiye mezunlarının ilgili yatırımlarla ve eğitim kurumlarıyla oluşturduğu koordinasyon, birçok yatırımın hızlı sonuçlanmasını

etkilemiştir. Türkiye mezunlarının Tanzanya ve Türkiye arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilere katkısını, Türk firmaların özelde Tanzanya ve Zanzibar genelde ise Doğu Afrika'daki yatırımlarının 2010 yılından sonraki artışı göstermiştir.

Tanzanya'dan Türkiye'ye eğitim için giden öğrenci sayısındaki artış, iki ülke arasındaki bağların güçlenerek arttığını göstermiştir. Türkiye'deki Tanzanyalı kız öğrenci sayısındaki artış Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması ve öğrenciler nezdinde kültürel benzerlik olması Türk üniversiteler açısından tercih sebebi olmuştur. Bu durum Tanzanyalı erkek öğrenciler içinde geçerli olmuştur. 2012-2013 yılında 78 olan kız öğrenci sayısı 2022-2023 yılında 275 olmuştur. Erkek öğrenci sayısı 239'dan 410'a yükselmiştir. Türkiye'nin Tanzanya'da istikrarlı bir ülke olarak görülmesi ve genelde Afrika Kıtasında yükselen bir güç konumuna gelmesi bu sayının artmasında etkili olmuştur. Türkiye Maarif Vakfı Okulları ve ulaştığı öğrenci kitlesi yine Tanzanyalı öğrencilerin Türk üniversitelerini tercih etmelerinde önemli bir unsur olmuştur. Türk eğitim kurumlarının sayısındaki yükseliş, Türkiye'yi tercih edecek öğrenci sayısında artış sağlamıştır. Öğrencilerin karşılaştığı en önemli sorunların başında denklik gelmektedir. Tanzanya Yüksek Öğretim Komitesi ve Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu arasında yapılacak denklik protokolleri neticesinde bu sorun ortadan kaldırılmalıdır. Nitekim yaşanan denklik sorunları Türk üniversitelerinin tercih edilmemesine neden olmaktadır. Bu denklik sorununu öğrenciler kendi imkanlarıyla çözebilse de kurumsal bir mahiyette olmamasından dolayı problemler yaşanmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Afrika kıtasındaki faaliyetleri, Türkiye'nin en önemli diplomatik hamlelerinden sonra olmuştur. Tanzanya ve Zanzibar'da yapılan insani yardım faaliyetleri, eğitim kurumları, yetimhaneler ve sosyal faaliyetler iki ülke arasında derin bir bağ oluşturmaya imkân sağlamıştır. Tanzanya'daki Türk STK'lar bu açıdan kritik bir öneme sahiptir. Yapılan faaliyetler neticesinde Türkiye'de yüksek öğrenim görme fırsatı bulan öğrenciler iki ülke arasında dini ve kültürel bağların artmasına katkı sağlamıştır. STK'ların bölgedeki faaliyetlerinin sürdürülebilir olması önemlidir. STK'ların yılın belli dönemlerinde yapmış oldukları faaliyetlerini daha geniş zamanlara yayması ve yapmış oldukları yatırımları denetlemesi önemlidir. Yetimhanelerin, eğitim merkezlerinin, su kuyularının ve medrese faaliyetlerinin imar ve bakım faaliyetleri bu açıdan önemlidir. Metruk duruma gelebilecek yatırımların heba olmaması denetimi zorunlu kılmıştır. STK'ların yatırımlarını yerellerin idaresine

bırakması, zamanla bu yatırımların aile şirketlerine dönüştürülmesine neden olmuştur. Suistimallerin yüksek oranda olduğu bu yatırımların devamlılığı, hayırseverlerin ve ilgili STK'ların takip sistemlerinin oluşturulmamasına bağlı olduğu tespit edilmiştir.

Türk eğitim kurumlarının bina özellikleri her ne kadar yerel şartlara uyum sağlasa da temsiliyet noktasında mevcut şartların iyileştirilmesi gereklidir. Türkiye Maarif Vakfı Okulları eğitim binaları bu noktada tam kapasite ile yatırımlarına devam etmektedir. Binalardaki gerekli iyileştirmeler, teknik altyapıların kurulması öğrenciler tarafından tercih edilmesini kolaylaştırmıştır. Türk STK'ların medrese ve eğitim kurumları, Yunus Emre Enstitüsü'nün bina özellikleri ve konumu Türk Kurumlarının temsil özelliklerine uymamaktadır. Lokasyon olarak Zanzibar'da kırsal bir bölgede faaliyete girmiş olan binalar daha merkezi bir konuma taşınmalı ve toplumun her kesimine hitap edecek yapıya bürünmelidir. YYE'nin üniversitelere yönelik akademik ve kültürel faaliyetleri yetersiz kalmıştır. Bina ve lokasyon şartlarının iyileştirilmesi bu minvalde önemlidir.

Türk eğitim yatırımlarının yeterli seviyede basına yansımadağı yukarıda ifade edilmiştir. İlgili yerel basın incelendiğinde kısa haberler şeklinde olduğu tespit edilmiş ve yeterli seviyede kurumların tanıtımının yapılmadığı ortaya çıkmıştır. Türk dizilerine rağbetin yüksek olduğu Tanzania'da eğitim yatırımlarının tanıtımı bu bağlamda ikinci plana düşmüştür. TRT Afrika'nın kurulması önemlidir. Svahilice yayın yapan TRT'nin belgesellerle, tanıtım videolarıyla bahsi geçen eğitim kurumlarını tanıtması bu açıdan önemlidir. Yerel basınla yapılacak iş birlikleri Türk yatırımlarını toplumun her kesimine ulaşması açısından önemli olacaktır. TRT'nin çocuklar için düzenlemiş olduğu Gazetecilik Programı sadece Türk eğitim kurumlarıyla sınırlandırılmamalı ve yerel okullarla da yapılması sağlanmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti ve Tanzania Birleşik Cumhuriyeti arasındaki eğitim ilişkilerini inceleyen bu çalışmada, iki ülke arasındaki ilişkilerin Türkiye'nin eğitim yatırımları neticesinde artmış olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'nin, Afrika'da bir güç olarak görülmesi ve kıtadaki yatırımları Tanzania gibi kapalı siyaset izleyen bir ülkenin Türkiye'yle ilişki kurmasını beraberinde getirmiştir. Tanzania'nın Türkiye 'ye olan bu ilgisi yapılan eğitim iş birlikleriyle kurumsal bir mahiyet kazanmıştır. Bu

kurumsallığın devamlılığı iki ülke arasındaki sürdürülebilir politikalar geliştirmesine imkân sağlayacaktır.

Türkiye'nin kendi eğitim tecrübelerini ülkeye taşıması önemli olmakla birlikte, yerel ve kültürel unsurların Türkiye tarafından bilinmesini gerekli kılmıştır. Bu alandaki çalışmaların yetersiz olduğu görülmekle birlikte, Afrika üzerine faaliyetler yürüten üniversiteler, dernekler, vakıfların çalışmaları yeterli düzeyde değildir. Ülke turistik ziyaretlerin ötesine geçememektedir. Türkiye'de Svahili Dili ve Edebiyatı akademik ve kültürel seviyede bilinirse Türkiye'nin Tanzanya'da hareket kabiliyetine katkı sağlayacaktır. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından kurulabilecek Türkiye merkezli bir Afrika Üniversitesi, genelde Afrika özelde Tanzanya çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda Türkiye'de üniversitelerde Svahili Dili ve Edebiyatı bölümlerinin temelleri atılmalıdır. Tanzanya'da Çin Halk Cumhuriyeti ile rekabet eden Türkiye'nin, Konfüçyüs Araştırmaları Merkezi gibi Türkiye Araştırmaları Merkezi kurması önem arz etmiştir.

Sonuç olarak Afrika Kıtası'nda geçirilen 7 yıllık bir zaman zarfında, genelde Afrika'nın özelde Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'nin Türkiye'de medyadan veya belgesellerden aktarıldığı gibi açlık, susuzluk, iç savaşlarla mücadele eden bir kıta olmaktan öte eğitim, kültür, siyaset, ekonomi gibi birçok disipline çalışma olanağı sağlayan bir kaynak teşkil ettiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışma hazırlanırken, Türkiye'de Afrika çalışmaları noktasında yeterli bir düzeye ulaşamadığı görülmüştür. Bu çalışmanın literatüre Tanzanya üzerine yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlaması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- “Ankara Üniversitesi, Zanzibar Devlet Üniversitesine Dış Tedavi Üniteleri Hibe Ediyor”. <https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesi-zanzibar-devlet-universitesine-dis-tedavi-uniteleri-hibe-ediyor> [17.01.2025].
- “Ankara Üniversitesinden Tanzania Cumhurbaşkanı Hassan’a Fahri Doktora”. <https://www.ankara.edu.tr/ankara-universitesinden-tanzanya-cumhurbaskani-hassana-fahri-doktora> [21.09.2024].
- “African Union”. <https://au.int/en/au-nutshell>, [14.08.2025]
- “Afrika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi”. <https://acaum.ankara.edu.tr/hakkimizda/bbbbb/>, [19.08.2025]
- “Cansuyundan Tanzania’ya Yardım Organizasyonu”. <https://cansuyu.org.tr/cansuyundan-tanzanyaya-yardim-organizasyonu-tr-2942.html> [30.01.2025].
- “Demiryolu Projeleri”. <https://yapimerkezi.com.tr/Projeler/Devam-Eden-Projeler> [18.07.2024].
- “Education and Production Workshop Opens in Tanzania With Turkish Cooperation and Coordination Agency’s Support”. <https://africasolutionsmediahub.org/2025/01/10/21707/> [06.05.2025].
- “How Turkey Is Building Influence Its Influence in Tanzania”. <https://thechanzo.com/2022/02/13/how-turkey-is-building-its-influence-in-tanzania/> [04.05.2025].
- “İlmi Araştırmalar Merkezi”. <https://ilam.org.tr/hakkimizda.html> [01.05.2025].
- “İstanbul Gelişim Üniversitesi’nden Tanzania’da Bulunan Mzumbe Üniversitesi ile İş Birliği”. <https://sustainability.gelisim.edu.tr/tr/idari-haber-iguden-tanzayada-bulunan-mzumbe-universitesi-ile-is-birligi> [13.01.2025].
- “Journalism for Juniors”. <https://journalismforjuniors.trtworld.com/zanzibar-maarif-foundation-schools/> [12.01.2025].

- “Kikwete, Jakaya”. <https://obama.artifacts.archives.gov/people/10843/president-jakaya-kikwete> [09.04.2025].
- “Pan Africanism”. <https://www.britannica.com/topic/Pan-Africanism> [18.03.2025].
- “Prof. Mkenda Applauds Turkish Maarif Schools For Providing Quality Education and Scholarship Opportunities for Tanzanian Students in Turkey”. <https://habaritantzaniagrachemacha.blogspot.com/2024/10/prof-mkenda-applauds-turkish-maarif.html> [03.05.2025].
- “Sağlık Bilimleri Üniversitesi ve Darüsselam Üniversitesi Mutabakat Zaptı”. https://sbu.edu.tr/FileFolder/Dosyalar/f7983245/2021_3/tanzanya-dar-es-salaam-mutabakat-zapti-23b75d3e.pdf [25.01.2025].
- “Süleyman Demirel Üniversitesi’den Akademisyenler Tanzania’da Erasmus Hareketliliği Gerçekleştirdi”. <https://w3.sdu.edu.tr/haber/11990/sdulu-akademisyenler-tanzanyada-erasmus-hareketlilikigerceklestirdi> [02.07.2025].
- “Tanzanya’nın Bağımsızlık Mücadelesinde Müslüman Liderlerin Rolü”. <https://www.cihannuma.org/cihanname/cihanname-3-sayi/tanzanya%E2%80%99nin-bagimsizlik-mucadelesi-surecinde-musliman-liderlerin-katkilari/>, [17.08.2025]
- “Tanzania State of Universtiy of Zanzibar’dan KA107 Ziyareti”. <https://iro.esogu.edu.tr/Haber/Detay/34/tanzanya-state-university-of-zanzibardan-ka107-ziyareti> [18,01.2025].
- “Tanzanian President in Turkey: Received by Erdogan”. <https://trendsnafrica.com/tanzanian-president-in-turkey-received-by-erdogan/> [05.05.2025].
- “Tanzanian President to Arrive Turkey on Five-Day State Visit”. <https://newscentral.africa/tanzanian-president-to-arrive-turkey-on-five-day-state-visit/> [03.05.2025].
- “Tanzanians Urged to Apply For Online Turkish Language Courses”. <https://dailynews.co.tz/tanzanians-urged-to-apply-for-online-turkish-language-courses/>. [04.05.2025].
- “Tanzania Medya Birliği”. <https://mct.or.tz/> [01.05.2025].
- “Tanzania Medya Vakfı”. <https://www.tmf.or.tz/> [01.05.2025].

- “Tanzanya Yetimhanelerine Ulaştırdıklarımız”. <https://umudakosanlar.org.tr/birlikte-basardiklarimiz/Tanzanya-yetimhanelerine-ulastirdiklarimiz> [07.03.2025].
- “Tanzanya’da II. Abdulhamid Han Medresesi Açıldı”. <https://www.iddef.org/tanzanyada-ii-abdulhamid-han-medresesi-acildi> [05.02.2025].
- “Tanzanya’da Şehit Faruk Aktaş Okulu”. <https://ihh.org.tr/haber/tanzanyada-sehit-faruk-aktas-okulu-659>. [16.01.2025].
- “Tanzanya’ya 2 Yeni Cami”. <https://www.sadakatasi.org.tr//page/tanzanya-ya-2-yeni-cami/610> [29.01.2025].
- “Tanzanya-Zanzibar Eğitim Merkezi”. <https://hayratyardim.org/bagis/tanzanya-yetim-egitim> [18.03.2025].
- “TİKA Tanzanya Darüsselam Koordinasyon Ofisi”. <https://tika.gov.tr/office/tanzanya-darusselam-program-koordinasyon-ofisi/> [13.02.2025].
- _____. https://tika.gov.tr/detail-tika%27nin_destekledigi_hat_eserleri_serigisi_tanzanya%27da_acildi/ [12.11.2024]
- _____. <https://tika.gov.tr/kurumumuz/tarihce/> [18.02.2025].
- _____. https://tika.gov.tr/detail-gonullu_elcilerimiz_tanzanya_etabini_tamamladi/ [13.04.2024].
- _____. https://tika.gov.tr/detail-tanzanya_egitim_altyapisina_tika_destegi/ [16.01.2025].
- _____. https://tika.gov.tr/detail-tika%27dan_tanzanya%27da_3d_egitimi/ [19.01.2024].
- _____. https://tika.gov.tr/detail-tanzanyada_goz_muayenesi_ve_katarakt_ameliyatlari_gerceklestirildi/, [13.08.2025]
- _____. https://tika.gov.tr/detail-tika%27dan_tanzanya%27da_cerrahi_egitim_programi/ [04.03.2025].

_____. <https://tika.gov.tr/tanzanyada-afet-ve-acil-durum-mudahalelerine-giris-egitimi-tamamlandi/> [05.04.2025].

_____. <https://tika.gov.tr/tika-tanzanyada-acil-durum-saglik-personeline-egitimlerini-surduyor/> [01.02.2025].

“TRT’nin Yeni Dijital Haber Kanalı TRT Afrika Yayın Hayatına Başlıyor”. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/trtnin-yeni-dijital-haber-kanali-trt-afrika-yayin-hayatina-basliyor/2858275> [11.04.2025].

“Türkiye Diyanet Vakfı Tanzanya’da Yetimleri Himaye Edecek”. <https://tdv.org/tr-TR/turkiye-diyamet-vakfi-tanzanyada-yetimleri-himaye-edecek/> [04.02.2025].

“Türkiye Maarif Vakfı Faaliyet Raporu”. <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi-> [25.02.2025].

_____. <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi-> [25.02.2025].

_____. <https://turkiyemaarif.org/news/turkiye-maarif-vakfi-tanzanyaya-yeni-bir-okul-daha-kazandirdi-> [25.02.2024].

“Türkiye Mezunları Sosyal Yardımlaşma Vakfı” <https://www.settafoundation.or.tz/about> [12.02.2025].

“Türkiye ve Tanzanya Arasında Yüksek Öğretim ve Diaspora Alanında İş Birliği” <https://ytb.gov.tr/haberler/turkiye-ile-tanzanya-arasinda-yuksekogretim-ve-diaspora-alanlarinda-isbirligi#> [13.01.2025].

“Türkiye’nin Afrika ile İlişkilerinde Afrikalı Türkiye Mezunları Önemli Bir Rol Oynuyor”. <https://ytb.gov.tr/haberler/turkiyenin-afrika-ile-iliskilerinde-afrikali-turkiye-mezunlari-onemli-bir-rol-oyuyor> [20.02.2025].

“Uluslararası Öğrenciler”. <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler> [16.01.2025].

“Üç Kültürün Harman Olduğu Ülke Tanzanya”. <https://www.hudayivakfi.org/uc-kulturun-harman-oldugu-ulke-tanzanya.html>. [05.02.2025].

“Vakıf Yüksek Öğretim Kurumları 2019 Raporu”. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/Vakif_Yukskogretim_Kurumlari_2019.pdf [07.01.2025].

- “YÖK”. Darüsselam Üniversitesi'nin İş Birliği Talebi,
<https://uluslararasi.yok.gov.tr/Sayfalar/talep-detay.aspx?did=2> [05.04.2025].
- “Yüksek Öğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2024-2028”.
<https://uluslararasi.yok.gov.tr/Documents/yayinlar/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2024-2028.pdf> [13.01.2025].
- “Zanzibar Türkiye Oryantasyon Programı”.
<https://turkiyemezunlari.gov.tr/etkinlikler/zanzibar-turkiye-burslari-oryantasyon-programi-2022-09-09T15-05-44> [07.03.2025].
- “Zanzibar’da 2 Cami ve 2 Kuran Kursu Açılışı Yaptık”.
<https://ihh.org.tr/haber/zanzibarda-2-cami-ve-2-kuran-kursu-acilisi-yaptik-1354> [22.01.2025].
- “Zanzibar’ın En İyisi Maarif Okulları: Birincilikle Anılıyor”. *Yeni Şafak Gazetesi*, 8 Şubat 2024.
- Aktaş, Tufan. “Tanzanya’da Türkiye Mezunları ve Türk İş Adamları Buluşması”. *Anadolu Ajansı*. 19 Ocak 2017.
- Anadolu Ajansı. “Afrika’nın Hint Okyanusundaki renkli Adası Zanzibar”.
<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/afrikanin-hint-okyanusundaki-renkli-adasi-zanzibar/2934015>, [20.08.2025]
- Aktaş, Tufan. “Zanzibar Adası’nda “İzmir Eczanesi”. *Anadolu Ajansı*. 18 Ocak 2017.
- Baydemir, Mehmet. “Doğu Afrika Topluluğu-EAC-Türkiye İlişkileri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”, <https://afam.org.tr/dogu-afrika-toplulugu-eac-turkiye-iliskileri-uzerine-genel-bir-degerlendirme> [07.03.2025].
- Baydemir, Mehmet. “Türkiye’nin Sahraaltı Afrika’ya Yönelik İnanç Diplomasisi”. *İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi*”. C.6, S.1 (2022): 344-364.
- Baydemir, M., & Bolat, M. A. (2024). Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Politikası (2002-2024). *Cihannüma Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 3(1), 70-95.
- Bolat, Mehmet Ali, “Türkiye’nin Uluslararası Öğrenci Politikası: Durum Tespiti ve Öneriler”, *Uluslararası Öğrencilik Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Perspektifler*. C.3, S.1, (2017): 8-9.

Bolat, Mehmet Ali, Baydemir Mehmet. “Uluslararası Öğrencilerin Türk Ekonomisine Katkıları: İstanbul’da Kendi Hesabına Okuyan Öğrenciler Örneği”. *Turkish Journal of Diaspora Studies*, C.4, S.2 (2024): 203-220.

Çakmakçı, Nuran. “Zanzibar Devlet Başkanının Vefası, Ben Yarı Türk Sayılıyım”. *Hürriyet Gazetesi*, 7 Ekim 2023.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. “Türkiye-Tanzanya İş Konseyi”, <https://www.deik.org.tr/turkiye-afrika-is-konseyleri-turkiye-tanzanya-is-konseyi?pm=28> [29.12.2024].

Dış İlişkiler Ekonomik Kurulu. “<https://www.deik.org.tr/basin-aciklamalari-turkiye-ve-tanzanya-is-dunyasi-ticaret-ile-yatirimda-yeni-hedefler-icin-istanbul-da-bulustu>”, [21.07.2025]

Dışişleri Bakanlığı. “Tanzanya Ülke Künyesi”, <https://www.mfa.gov.tr/sub.tr.mfa?c2dcfdcf-2800-44b9-9cbb-4cf2e52b5818> [12.15.2024].

Dışişleri Bakanlığı. “Türkiye-Tanzanya Siyasi İlişkileri”, <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-tanzanya-siyasi-iliskileri.tr.mfa> [12.01.2025].

Dünya Sağlık Örgütü. “Population, United Republic Tanzania”. <https://data.who.int/countries/834> [22.01.2025].

Gözde Çolak Fadime. “Kenya ve Tanzanya’da Devlet Kimliği İnşasının Karşılaştırmalı Analizi” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.

Gülşen Yılmaz, “Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Bağlamında Karşılaştırmalı Akademik Kariyer Süreci” Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2018.

Gülşen Yılmaz, Nezahat Güçlü. “Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Görünümü”. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*. C.11, S 1 (2021): 245-256.

Güner Ezgi. “Ngoization of Islamic Education: the post-coup Turkish State and Sufi Orders in Africa South of the Sahara” *Religions*, C.12, S.1, (2021): 4-7.

Hazar, N. *Küreselleşme Sürecinde Afrika ve Türkiye-Afrika İlişkileri*. 2 bs. Ankara: USAK Yayınları, 2011.

İnsamer. “Tanzanya Ülke Profili”. <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-tanzanya/> [18.02.2025].

İletişim Başkanlığı. “Tanzania is one of our Most Important Partners in East Affica” <https://www.iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/tanzania-is-one-of-our-most-important-partners-in-east-africa>, [12.08.2025]

İletişim Başkanlığı. “Türkiye ile Tanzanya Arasında 6 Antlaşma İmzalandı” <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/turkiye-ile-tanzanya-arasinda-6-anlasma-imzalandi>, [12.08.2025]

Kavas Ahmet, Kurt Halil. “Tanzanya”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 39/582-586

_____. “Tanzanya”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), C39/582-586

Kaya Kemal. “Türkiye’nin Afrika Açılım Stratejisinde Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Rolü” Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. T.C. Yurtdışı Türkler ve Akrabalar Topluluğu Başkanlığı, 2014.

Kevin, S. *Afrika Tarihi*. çev. H.D. Aydoğan. İstanbul: İnkılap Kitapevi Yayınları, 2020.

Orhonlu Cengiz. “Habeş Eyaleti”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/363-367.

Özekinci, Engin. “Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu Başkanı Bolat: 100 bin İnsan Türkiye’yi Tanıtıyor”. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/uluslararasi-ogrenci-dernekleri-federasyonu-baskani-bolat-100-bin-insan-turkiyeyi-tanitiyor/949194> [15.01.2025].

Özkan, Mehmet. “Türkiye’nin Afrika’da Artan Rolü; Pratik Çabalar ve Söylemler”. *Ortadoğu Analiz*, C.4, S.46 (2012): 22.

Paksoy, Murat. “Tanzanya’da Sultan Abdulhamit Han Camisi İbadete Açıldı”. *Anadolu Ajansı*, 2 Temmuz 2020.

Tekin Emrullah. “Çalışma Hayatında Uluslararası Öğrenciler: İstanbul Örneği”
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, 2019.

The Afro-Shirazi Party Revolution 1964-1974. (1974).

Türkiye Gençlik STK’ları Platformu. *Sivil Toplum Kuluşları İçin Bir Rehber,
Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*, 1 bs. Ankara: Selika Ajans, 2021.

Uğur, H. *Osmanlı Afrikası’nda Bir Sultanlık Zengibar*, 1.bs. İstanbul: Küre Yayınları,
2005.

Uslu Barış. “Türkiye Merkezli Uluslararası Öğrenci Hareketliliğinin Ekonomik
Yansımaları”.

https://www.researchgate.net/publication/317000086_Turkiye_Merkezli_Uluslararası_Oğrenci_Hareketliliğinin_Ekonomik_Yansımaları [22.01.2025].

Uzun, Mustafa. “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”.

<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf> [21.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Arasındaki Eğitim İlişkileri”.

<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/wp-content/uploads/2025/04/Turkiye-ile-Tanzanya-Arasindaki-Egitim-Iliskileri.pdf> [21.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.

<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/> [25.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.

<https://www.yenisozhaber.com/yazarlar/turkiye-ile-tanzanya-arasindaki-egitim-iliskileri-devlet-kurumlari-sivil-toplum-ve-egitim-diplomasis/>,
[21.08.2025]

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.

<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/> [25.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.
<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/> [25.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.
<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/> [25.04.2025].

_____. “Türkiye ile Tanzanya Eğitim İlişkileri Üzerine Stratejik Bir Analiz”.
<https://www.afrikacalismalarimerkezi.com/yeni-makale-turkiye-tanzanya-egitim-iliskileri-uzerine-stratejik-bir-analiz/> [25.04.2025].

Yapı Merkezi. “Devam Eden Projeler”, <https://yapimerkezi.com.tr/Projeler/Devam-Eden-Projeler>, [22.08.2025]

YÖK. “Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi”. <https://istatistik.yok.gov.tr/> [11.09.2024].

YÖK. “Yüksek Öğretim Bilgi Sistemi”. <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025].

YÖK, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

YÖK, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

YÖK, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

Yabancı Öğrenci İstatistikleri, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, [23.08.2025]

Yunus Emre Enstitüsü. “Yunus Emre Enstitüsü’nün Tanzanya’daki Yurt Dışı Temsilciliğinin Açılışı Gerçekleştirildi”.
<https://www.yee.org.tr/tr/haber/yunus-emre-enstitusunun-tanzanyadaki-yurt-disi-temsilciliginin-acilisi-gerceklestirildi> [11.19.2024].

Şekiller İnternet Kaynakları

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

<https://maps.lib.utexas.edu/maps/tanzania.html>, [23.07.2025]

EK1

Tanzania Haritasi¹¹⁴

¹¹⁴ <https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

EK2

Tanzania Haritasi¹¹⁵

EK3

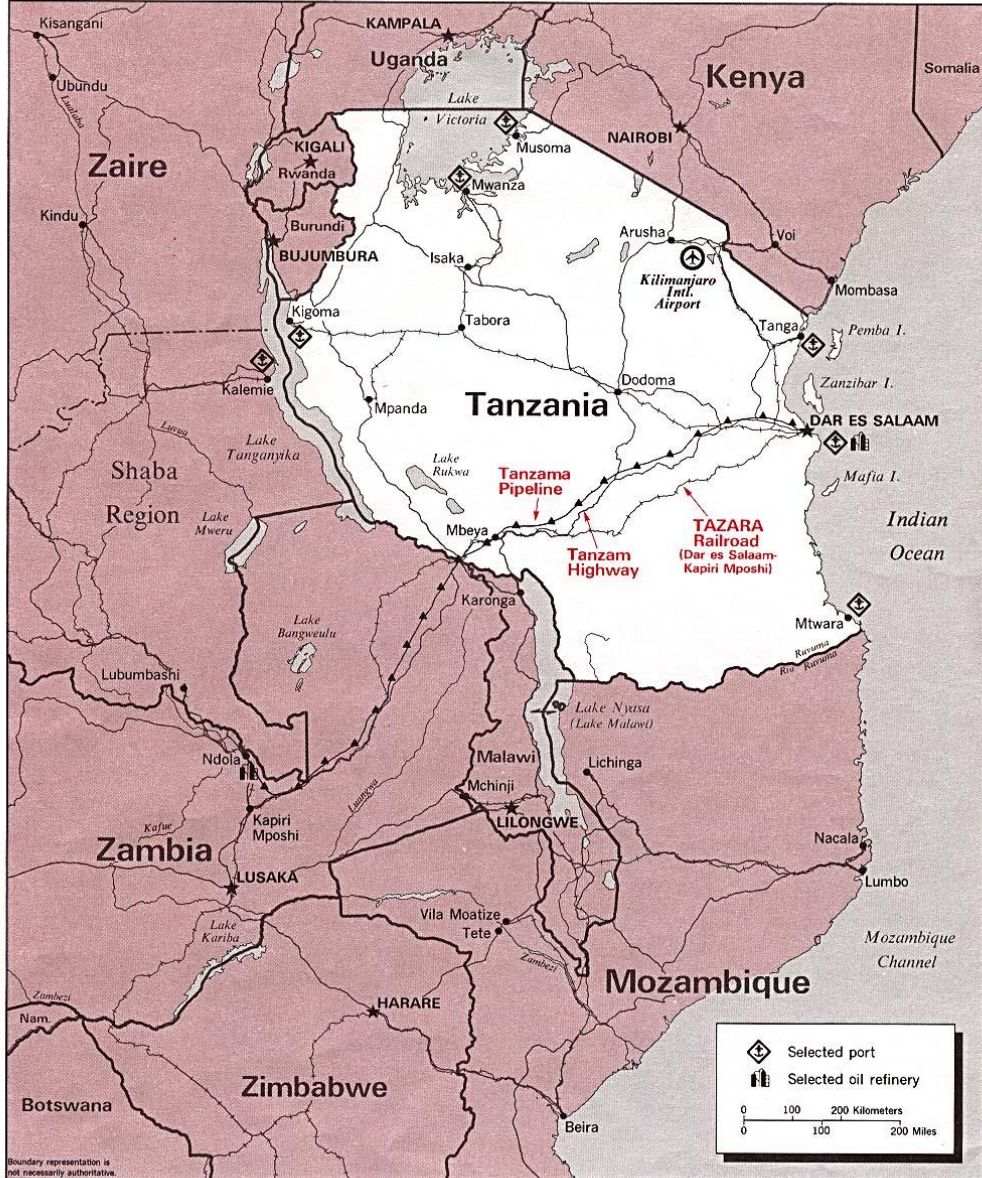
Tanzania Haritasi

EK4

Tanzanya Ulaşım Haritası¹¹⁶

The Dar es Salaam Transport Corridor

713950 (B00238) 7 88

¹¹⁶ <https://maps.lib.utexas.edu/maps/africa.html>, [23.07.2025]

EK5

2023 Zanzibar Kapıları.

EK6

2023 Zanzibar'da Kölelięi Sembolize Eden Heykel.

ÖZGEÇMİŞ

Recep Kaplan

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Tarih ve Medeniyet Araştırmaları Bölümü, 2025, İstanbul

Lisans: Pamukkale Üniversitesi, Tarih bölümü, 2014, Denizli

B. MESLEKİ DENEYİM

2015-2017 Tarih Öğretmenliği. Özel Eğitim Kursu

2017-2025 Okul Yöneticisi. Türkiye Maarif Vakfı

C. PROJELERİ

D. YAYINLARI